

Priorita

číslo 5
květen 2024
zdarma

Informační zpravodaj Státního fondu životního prostředí ČR | www.sfzp.cz

BETONOVOU PLOCHU U ŠKOLY NAHRADIL BIOTOP

str. 10

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ DOSTAL **PENÍZE NA VZDĚLÁVÁNÍ** str. 5

U KONĚPRUSKÝCH JESKYNÍ SE OTEVŘEL **NOVÝ DŮM PŘÍRODY** str. 6

ZELENÉ ZÓNY **NA VELKÉM BARIÉROVÉM ÚTESU** str. 24

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

je tu máj a s ním i nové Priority hlas. Co zazní v ní v ten čas, povíme si hned, prozkoumáme svět.

Jako je jaro příslibem léta, tak jsou projektové záměry příslibem budoucích nových staveb a realizací. Operační program Spravedlivá transformace se již přesouvá od příprav projektů k jejich

realizaci, mnohé strategické projekty prošly schválením a nyní už nastává očekávaná fáze realizace. Týkají se energií, vzdělávání i inovací. Inu, máme se na co těšit.

Do fáze realizace se posouvají i projekty komunitní energetiky. To se tak sejdou lidé a firmy, co spolu sousedí, a dohodnou se, že budou společně využívat místní zdroje energie, například fotovoltaiku. Bude se tak lépe a efektivně využívat energie vyrobená přímo na místě. Bytí je v názvu „komuna“, neznamená to, že si k vám soused přijde nabít mobil, když se mu nebude točit větrník na zahradě. Ale princip to trochu podobný je.

Nepíšeme jen o budoucích projektech, ale i o těch již realizovaných. Plyn dodává nová bioplynka v Rakvicích. Pro výrobu plynu, který pak vesele spálíme, využívá rozkladu biomasy. Tak jako z hnoje může vyrůst růže, ze zbytků a kejdy vzejde energie.

Abychom nebyly jenom u energií, podíváme se i do Koněpruských jeskyní, kde se otevřel nový Dům přírody. Jeskyně jsou to krásné, což o to. Vždy mi ale vrtal hlavou název Koněprusy. Prusové na koních se nabízejí, ale smysl to nedává, protože Prusové jsou příliš novodobí. To bychom mohli mít obce jako Koněšvédy, což nemáme. Trošku jsem zapátral a čtenáře nepotěším: nikdo vlastně moc neví, co to znamenalo. Kůň je jasný, ale prusy... Už je to dávno. Jo, kdyby to byly Konětopy (koně se tam utopili) nebo Konělupy (loupili tam koně), tak je to jasnější.

Příjemné čtení přeje

JAN RÖDLING
šéfredaktor

Peníze z emisních povolenek půjdou výhradně na modernizaci ekonomiky, na adaptační opatření i na pomoc domácnostem

Foto: archiv SEZ ČR

Výnosy z aukcí emisních povolenek budou nově využívány ze 100 % na vybraná klimatická opatření, která pomohou průmyslu nebo teplárnám modernizovat a snížit emise skleníkových plynů a závislost na fosilních palivech.

Prospěšky bude možné použít na podporu nových obnovitelných zdrojů energie, adaptační opatření, podporu a kompenzace pro energeticky náročný průmysl i zranitelné domácnosti. Česká republika bude výnosy z aukcí využívat prostřednictvím Státního fondu životního prostředí ČR a rozpočtové kapitoly Ministerstva životního prostředí, částečně také skrze Ministerstvo průmyslu a obchodu i státní rozpočet. Vláda schválila návrh novely zákona o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů.

„Významně měníme pravidla pro využití výnosů z aukcí emisních povolenek, které budeme jednoznačně využívat na investice do moderní energetiky a průmyslu, na snižování našeho příspěvku ke změně klimatu, na adaptace, jako je například zalesňování, a také na zmírnění sociálních dopadů pro domácnosti. Peníze dále půjdou například do modernizace tepláren a rozvodů tepla, na nové obnovitelné zdroje v energetice, na snižování emisí skleníkových plynů v průmyslu nebo na modernizaci dopravy. Zaměříme se na zlepšení energetické účinnosti v podnikání i u budov, protože úspory v soukromých i veřejných budovách jsou pro nás zásadní. Právě sem spadá i evropsky oceňovaný

program Nová zelená úsporám. Výnosy z emisních povolenek půjdou do Státního fondu životního prostředí ČR od roku 2026, částečně půjdou také Ministerstvu průmyslu a obchodu a v příštím roce zůstanou ve státním rozpočtu,“ vypočítává ministr životního prostředí Petr Hladík.

Cílem je, aby veškeré výnosy byly efektivně využity a pomohly modernizaci české ekonomiky, včetně předcházení negativním sociálním dopadům odchodu od fosilních paliv, a také přizpůsobení se negativním dopadům změny klimatu.

Novela zákona, kterou připravilo Ministerstvo životního prostředí, zřizuje nový Výbor pro využití peněžních prostředků z dražeb povolenek a Modernizačního fondu. Ten bude doporučovat základní koncepční, strategické a implementační dokumenty související s využitím peněžních prostředků. Schvalovat bude také alokaci prostředků a text jednotlivých výzev pro předkládání projektů z Modernizačního fondu, které jsou financovány z tzv. národních povolenek. Využití výnosů z povolenek bude potvrzovat vládní Rada.

Díky tomuto výboru se do rozhodování zapojí ministerstva, kterých se dekarbonizace a klimatická opatření nejvíce týkají. Vedle MŽP a SFŽP ČR budou spolupracovat i zástupci z Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva dopravy, Ministerstva financí, Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva zemědělství a Ministerstva práce a sociálních věcí. Vláda bude také každoročně schvalovat plán využití finančních prostředků, zrychlení administrativy vládě umožní nově vzniklá Rada pro využití výnosů. Do roku 2030 dosáhnou prostředky jenom z dražeb povolenek cca 250 mld. Kč, v závislosti na ceně povolenek. V Modernizačním fondu je v období 2021–2030 k dispozici cca 350 mld. Kč.

„Zároveň je potřeba alokaci prostředků do jednotlivých oblastí provázat s naplňováním cílů Česka v oblasti energetiky a klimatu do roku 2030 a zohlednit i dlouhodobý cíl dosažení klimatické neutrality do roku 2050. Cílem je, aby veškeré výnosy byly efektivně využity a pomohly modernizaci české ekonomiky, včetně předcházení negativním sociálním dopadům odchodu od fosilních paliv, a také přizpůsobení se negativním dopadům změny klimatu,“ dodává ministr Hladík s tím, že obnovitelné zdroje jsou výrazně levnější než fosilní, proto musíme modernizovat a postupnými kroky bezpečně odcházet od uhlí. Česko platí za fosilní paliva miliardu korun denně, z toho polovina odchází do třetích zemí, často politicky nestabilních nebo vyloženě nepřátelských.

Finance získané z aukcí emisních povolenek bude možné využít na snížení emisí skleníkových plynů, rozvoj obnovitelných zdrojů energie, kompenzace pro průmysl ohrožený únikem uhlíku a na finanční podporu domácností s nižšími a středními příjmy, dále také na podporu lesů a zachytávání oxidu uhličitého v lesních porostech a půdě, ochranu a obnovu rašelinišť a dalších ekosystémů. Investovat bude možné i do bezpečného zachytávání a ukládání oxidu uhličitého do geologických struktur, snižování emisí skleníkových plynů v dopravě, včetně rozvoje osobní a nákladní železniční dopravy a bezemisní hromadné dopravy. Prostředky z prodeje povolenek budou využívány také na financování výzkumu a vývoje v oblasti energetické účinnosti a čistých technologií, financování opatření v oblasti klimatu ve zranitelných třetích zemích nebo například na rozvoj vzdělávání a podporu pracovních sil pro klimaticky neutrální hospodářství. ●

► Ekologicky zlikvidované vraky aut podpoří 50miliónová dotace

Na ekologickou likvidaci vysloužilých automobilů přispěje Státní fond životního prostředí ČR provozovatelům autovrakovišť i v příštím roce. V nové dotační výzvě má na separaci druhotných surovin z autovraků připraveno 50 milionů korun. Příspěvky se vztahují na vozidla odevzdaná v letošním roce.

Aktuální výzva navazuje na dotační podporu pro zpracovatele starých aut z předchozích let. Cílem je podpořit ekologické zpracování autovraků a jejich další materiálové a energetické využití a vrátit tak do oběhu znovuzískané suroviny jako sklo, plast, textilie, pneumatiky a další.

O peníze na ekologickou likvidaci mohou žádat právnické a fyzické osoby oprávněné k podnikání v oblasti nakládání s nebezpečnými odpady (autovraky) podle odpovídajících zákonů. V případě řádného odevzdání vybraných komodit získají podporu 200 Kč za zpracované vozidlo s ukončenou životností. K dotaci navíc obdrží dotační bonus po-

dle typu materiálu (u pneumatik, plastů a textilií ve výši 250 Kč, u skla 150 Kč), pokud bude komodita odevzdána k materiálovému využití na výrobu produktu, který přestane být odpadem.

„Výzvu vypisujeme pro autovraky odevzdané v roce 2024. Zpracovatelé budou podávat stejně jako v předchozích výzvách žádosti vždy ex post od ledna do konce března 2025,“ říká ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman.

Žádosti o poskytnutí podpory bude Fond přijímat od 6. ledna 2025 do 31. března 2025. Výzva je vyhlášena v Národním programu Životní prostředí a financována z prostředků Státního fondu životního prostředí ČR. ●

V Ostravě-Porubě ozelení asfaltové plochy ve vnitroblocích

Na území městského obvodu Poruba najdete mezi domy desítky asfaltových ploch, které v minulosti nejčastěji sloužily jako hřiště pro míčové sporty.

Jedná se o plochy vybudované v dávnejší minulosti, na kterých se již neodvratně podepsal zub času a jejich stav tomu odpovídá. Většinu z nich už nikdo nevyužívá. Popraskaný povrch prorostlý trávou navíc nevypadá zrovna dobře. Co s tím? Městský obvod Poruba se rozhodl požádat o dotaci, díky které by se některé z nevyužívaných ploch mohly zazelentit. A podařilo se.

Estetizace prostoru je určitě významným, nikoliv ale hlavním důvodem, proč se radnice pouští do této akce. Asfaltové plochy, do kterých se v létě opře slunce, vytvářejí tepelné ostrovy, které zbytečně zvyšují teplotu a působí jako výheň. Cílem a účelem projektu je to omezit a zlepšit tak lokálně mikroklima, zároveň se zlepšit zasakování srážkové vody a sníží se prašnost. Nová ze-

leň, která se neomezuje pouze na zatravnění, poskytne útočiště drobné fauně, čemuž se odborně říká posílení biodiverzity.

Na základě terénního průzkumu byla zmapována fakticky celá Poruba a ve finále bylo vybráno čtrnáct lokalit s plochami o celkové rozloze 4 599 m². Možnosti vyjádřit se k výběru těchto ploch využila celá řada obyvatel dotčených lokalit.

Ačkoli ozelenění na první pohled vypadá jednoduše, především finančně je to poměrně nákladná záležitost. Plochy v minulosti často vznikaly spontánně, kdy si místní před dům vylili beton a položili povrch. Po provedení průzkumných sond upřesňujících skladbu povrchů asfaltových hřišť bylo u některých nemilým překvapením, že betonové souvrství mělo i půl metru. To všechno se musí odstranit a nahradit kvalitní zeminou. Ozelenění se bude realizovat zatravněním, které bude na vhodných místech doplněno také záhony trvalek, keři a stromy pro vytvoření přirozeného zastínění.

Předpokládané náklady představují více než 22 milionů korun a většina z nich, až 90 %, bude pokryta z programu Životní prostředí, ekosystémy a změna klimatu, financovaného z Norských fondů. ●

► Turbína Romana pomůže s odklonem od uhlí

Elektrárny Opatovice mají novou parní turbínu. Turbína TG3 byla realizačním týmem pojmenovaná Romana. Turbogenerátor Romana již od začátku ledna úspěšně vytápí domovy odběratelům opatovického tepla a zapadá do sestavy výroby energií opatovického zdroje.

Foto: Elektrárna Opatovice

čemuž jsme mohli významně snížit energetickou náročnost, a tedy pozitivně ovlivnit dopad na životní prostředí v regionu. Totéž očekáváme od nově spuštěné turbíny TG3,“ říká Romana Zadróbilková, výkonná ředitelka EOP. Náklady na realizaci zařízení dosáhly téměř 581 milionů korun. Elektrárna získala dotaci z Modernizačního fondu.

Cílem EOP je naplnit do roku 2030 závazek ukončení spalování uhlí. Do zamýšlené strategie dekarbonizace je zahrnut i doplňkový zdroj ZEVO (zařízení na energetické využívání odpadu), ve kterém dostane odpad, který již nebude možné skládkovat ani dále recyklovat, nový smysl ve formě energetického využití. Smysl takového zdroje vidí EOP nejen v zajištění stabilních dodávek tepla, ale také v pomoci naplňování cílů odpadového hospodářství České republiky a krajů, na jejichž pomezí se EOP nachází.

V kontextu dekarbonizace, tedy snižování emisí oxidu uhličitého (CO₂), hrají oba turbogenerátory klíčovou roli při přechodu na udržitelnější způsob výroby tepla a elektřiny. „Naše moderní turbogenerátory jsou navrženy a využívány tak, aby byly co nejefektivnější. Zvýšená energetická efektivita může snížit celkové emise CO₂ na jednotku vyrobeného tepla a elektřiny. Navíc jsou navrženy jak pro parametry stávajícího zdroje, tak zejména pro budoucí provoz po ukončení spalování uhlí a přechodu na zemní plyn,“ doplňuje Stanislav Ondráček, vedoucí oddělení strategického rozvoje EOP. Zdůrazňuje také, že projekt spadá do klíčových projektů modernizace elektrárny a jejího odchodu od uhlí. O jejím významu hovoří i nominace na ocenění Projekt roku 2023 v sekci zvyšování účinnosti soustav zásobování teplem v rámci dubnové konference Dnů teplotenství a energetiky 2024 v Olomouci. ●

Elektrárny Opatovice (EOP) pokračují v započatém procesu dekarbonizace stávajícího hnědouhelného zdroje tak, aby do roku 2030 naplnily svůj závazek ukončit spalování uhlí. V této souvislosti obnovily již druhou parní turbínu. Turbína TG3 bude, stejně jako nová TG5 z roku 2020, zajišťovat spolehlivou výrobu energií a dodávky tepla do více než 63 000 domácností a dalších subjektů v celém regionu východních Čech.

„Modernizací parní turbíny TG5 bylo dosaženo předpokládaného výrazného zvýšení efektivity kombinované výroby tepla a elektrické energie, díky

► Dobříš si pořídila nové fotovoltaické elektrárny

Město Dobříš pokračuje v realizaci svého závazku snížit závislost na centrálně dodávaných zdrojích energií a omezit uhlíkovou stopu. Již v loňském roce tak byla zahájena příprava projektu s názvem Instalace sdružené fotovoltaické elektrárny na budovy ve správě města Dobříš, která nyní překročila do fáze realizace.

Foto: Město Dobříš

Projekt zahrnuje mimo jiné instalaci pozemní a střešní fotovoltaické elektrárny na střeše sportovní haly ve Školní ulici a fotovoltaické elektrárny v areálu čistírny odpadních vod v Dobříši. Součástí projektu je také instalace velkokapacitních bateriových úložišť. Tyto baterie budou fungovat jako zdroj akumulované energie pro provoz obou objektů v době, kdy fotovoltaické elektrárny nevyrábí, typicky v nočních hodinách.

„Celkový výkon těchto fotovoltaických elektráren je 435,14 kWp s využitelnou akumulací o kapacitě 323,4 kWh. Nové solární elektrárny tak mají potenciál vyrobit až 425 000 kWh ročně, což je mimořádně výkon, který by stačil k pokrytí spotřeby elektrické energie v cca 130 rodinných domech,“ upřesnil místostarosta Tomáš Vokurka při slavnostním symbolickém křtu první instalované elektrárny v Dobříši. Celková částka vynaložená na realizaci projektu činí 22 847 796 Kč bez DPH.

Projekt je spolufinancován z Modernizačního fondu, z něhož Dobříš získala dvě dotace na dvě fotovoltaické elektrárny. „Realizace tohoto projektu nejen přinese finanční úspory za energii, ale také přispěje ke snížení emisí skleníkových plynů, modernizaci energetických systémů a zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie na konečné spotřebě elektřiny v našem městě,“ uvedl starosta města Dobříše Pavel Svoboda a dodal, že dokončení projektu a uvedení fotovoltaické elektrárny do provozu se předpokládá v první polovině letošního roku. ●

► Moravskoslezský kraj dostal peníze na vzdělávání

Inovační centrum pro transformaci vzdělávání (TPA) je dalším strategickým projektem, na který Moravskoslezský kraj získal evropské peníze.

Z Operačního programu Spravedlivá transformace na něj půjde téměř miliarda korun.

Inovační centrum má zvýšit kvalitu odborného vzdělávání na středních školách a tím i uplatnitelnost absolventů na trhu práce. Projekt TPA cílí i na vzdělávání na základních školách.

Pro Moravskoslezský kraj bude projekt TPA znamenat výrazný posun v kvalitě vzdělávání. Díky aktivitám projektu se zvýší kompetence pedagogů na středních odborných i základních školách, například v oblasti nejmodernějších technologií, ale i v přístupu k výuce. Výsledkem bude posílení flexibility i podnikavosti žáků, rozšíření jejich kompetencí, ale i větší uplatnitelnost absolventů středních škol.

Náklady krajského projektu TPA jsou vyčísleny na téměř 1,1 miliardy korun. Ministerstvo životního prostředí kraji od souhlasilo z Operačního programu Spravedlivá transformace 85 % způsobilých výdajů, tedy zhruba 924 milionů korun.

Se zbylými výdaji počítá rozpočet Moravskoslezského kraje.

Cílené vzdělávání pedagogů bude zaměřeno nejen na odborné znalosti a cizí jazyky, zejména odbornou angličtinu. Učitelé se také budou důkladně seznamovat s nejmodernějšími digitálními technologiemi. Dále se projekt zaměří na zlepšení přístupu pedagogů k výuce, například budou vedeni k tomu, aby důkladněji sledovali pokroky jednotlivých žáků nebo pracovali s reflexí vlastní práce.

EduBoxy

Mezi aktivitami projektu TPA je i tvorba inovativního vzdělávacího obsahu v oblasti odborného vzdělávání, takzvaných EduBoxů. EduBoxy jsou softwarové aplikace s učebními texty, prezentacemi a daty pro 3D tisk učebních modelů a jejich součástí budou i aplikace pro virtuální nebo rozšířenou realitu. Jeden EduBox

svým rozsahem pokryje až čtyři vyučovací hodiny. Pedagogové středních odborných škol je budou využívat pro výuku v oblasti automotive, informačních nebo vodíkových technologií, smart nebo například v oblasti eHealth. EduBoxů postupně vznikne až sedm stovek a vedle podkladů pro výuku budou obsahovat také didaktiku pro učitele.

Moravskoslezská technologická akademie bude centrem pedagogů

V rámci projektu TPA vyroste v Ostravě na ulici Dr. Malého nový objekt Moravskoslezské technologické akademie (MTA), která je hlavním partnerem projektu. MTA bude vývojovým, tréninkovým a školicím centrem pedagogů. Akademie bude vybudována s využitím environmentálně šetrných technologií, díky čemuž se sama stane učební pomůckou a prezentací několika možných příkladů dobré praxe z oblasti ekologie a udržitelnosti.

Projekt TPA jako celek má být dokončen v roce 2027. Jeho dalšími partnery jsou Krajské zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a informační centrum (KVIC) a deset krajem zřízených středních škol. ●

► Další tři strategické projekty

Karlovarského kraje jsou blíž realizaci

Strategické projekty Karlovarského inovačního centra, Centra lázeňského výzkumu a Sokolovské investiční a green development obstály v hodnocení

Regionální stálé konference Karlovarského kraje (dále RSK), a mohou tak postupovat dál ke své realizaci.

Prošli i posouzením výběrové komise, jež je poradním orgánem řídicího orgánu Operačního programu Spravedlivá transformace. Ta rozhodla o doporučení projektů k financování. „Potěšující je zejména fakt, že Regionální stálá konference schvalovala strategické projekty na základě hodnocení mezirezortní skupiny, které dopadlo velmi pozitivně, a RSK je tak mohla postoupit k dalším procesům bez výhrad. Znamená to, že projekty naplňují požadavek míry strategičnosti a transformačního dopadu na kraj,“ uvedl hejman Karlovarského kraje Petr Kulháněk.

Samotný proces hodnocení přihlášených strategických projektů probíhá v několika fázích. Nejdříve prochází hodnocením Státního fondu životního prostředí ČR, následně Mezirezortní expertní skupiny a dále Regionální stálé konference Karlovarského kraje. Závěrečnou fází je hodnocení projektů ve výběrové komisi.

Na základě jejího stanoviska je pak vydáno rozhodnutí o poskytnutí dotace.

Strategické projekty

Karlovarské inovační centrum, nositelem je Karlovarský kraj.

Cílem projektu je výstavba tří vzájemně propojených stavebních objektů inovační infrastruktury v areálu Krajského úřadu Karlovarského kraje, související technické a dopravní infrastruktury a vybudování nových zelených ploch s výsadbou zeleně. Vizí Karlovarského inovačního centra je rozšířit nabídku a zvýšit intenzitu výzkumných, vývojových a inovačních aktivit v Karlovarském kraji mezi podnikatelskými subjekty, veřejným sektorem a výzkumnými pracovišti, a to realizací dosud chybějící veřejné inovační infrastruktury.

Centrum lázeňského výzkumu, nositelem je Institut lázeňství a balneologie, v. v. i.

Klade si za cíl posílení významu vědy, inovací a využívání špičkových technologií vyvinutých výzkumnými pracovníky, dále zvyšování jejich přínosů pro dlouhodobý hospodářský růst a lepší kvalitu života obyvatel se specifickým důrazem na oblast lázeňství a balneologie. Naplnění stanoveného cíle bude dosaženo vybudováním prostředí a infrastruktury pro realizaci vědecko-výzkumných aktivit primárně v oblasti lázeňství a balneologie s vysokým aplikačním potenciálem.

Sokolovská investiční a green development, nositelem projektu je Sokolovská uhelná, právním nástupcem, a. s.

Projekt chce docílit transformace lokalit zasažených těžbou hnědého uhlí na průmyslové zóny, investovat do jejich zpřístupnění a vybudování inženýrských sítí. Vytvořené průmyslové zóny poslouží k ekonomické diverzifikaci aktivit na Sokolovsku a tvorbě nových pracovních míst. Projekt představuje důležitý krok pro rozvoj budoucích ekonomických aktivit na Sokolovsku a v Karlovarském kraji. ●

► Nad zemí i pod zemí. U Koněpruských jeskyní se otevřel **nový Dům přírody Českého krasu**

Získat povědomí o přírodě a ochraně Českého krasu a propojit je se zážitky z prohlídky Koněpruských jeskyní. To si klade za cíl Dům přírody Českého krasu.

Návštěvnické středisko chráněné krajinné oblasti Český kras na Zlatém koni u Koněprus na Berounsku na konci března slavnostně otevřeli ministr životního prostředí Petr Hladík, ředitel Správy jeskyní České republiky (SJ ČR) Lubomír Příbýl a ředitel Agentury ochrany přírody a krajiny ČR František Pelc. Jeho provozovatelem je Správa jeskyní ČR.

„Dům přírody Českého krasu vyrasl v místě šedesát let staré původní provozní budovy jeskyní. Ta již nedostačovala a také byla energeticky velmi nevhodná. Při plánu na její obnovu jsme se rozhodli spojit nadzemí s podzemím, a proto jsme se zapojili do programu Dům přírody. Návštěvníci se tak nyní seznámí nejen s krásou Koněpruských jeskyní, ale i s přírodou celého Českého krasu,“ vysvětluje ředitel SJ ČR Lubomír Příbýl.

„Český kras je výjimečné území. Nejen svou přírodní rozmanitostí a historií, ale i tím, že leží blízko k hlavnímu městu a je častým cílem výletů. Dům přírody návštěvníkům přiblíží jeho krásy a bude sloužit ke vzdělávání dětí, studentů i dospělých – prostřednictvím expozice i unikátním spojením s Koněpruskými jeskyněmi. Zároveň je takovým opožděným dárkem k nedávným padesátým narozeninám zdejší chráněné krajinné oblasti. Je to místo, které pomůže pěstovat vztah k přírodě a radost z péče o ni. Proto mě těší, že jsme toto moderní návštěvnické centrum, které ukáže i tajemství zdejšího podzemí, mohli jako Ministerstvo životního prostředí podpořit dotací více než 90 milionů korun,“ konstatuje ministr životního prostředí Petr Hladík.

Na vytvoření expozice o geologické, biologické i historické rozmanitosti Českého krasu se společně podíleli odborníci Správy jeskyní ČR, České geologické služby a Agentury ochrany přírody a krajiny ČR. Mimo jiné je představena lebka nalezená v Koněpruských jeskyních, jejíž genom před časem datoval mezinárodní vědecký tým na základě přítomnosti neandertálských genů do období před více než 45 tisíci roky. Mezinárodní tým antropologů vytvořil i rekonstrukci pravděpodobné podoby její tváře. Víceúčelový sál poslouží k promítání tematických filmů (například byl zcela nově natočen film o přírodě CHKO Český kras), přednáškám a výstavám. První je o historii zpřístupňování Koněpruských jeskyní.

„Na expozici navazuje prohlídková trasa Koněpruskými jeskyněmi a naučné stezky po povrchu Zlatého koně a jeho opuštěných lomech, významných geologických a paleontologických nalezištích, či krasové květeně,“ popisuje spoluautor expozice Jaroslav Hromas ze SJ ČR. Výukové programy pro školy se zaměří

Foto: archiv Správa jeskyní

Foto: archiv Správa jeskyní

Foto: archiv Správa jeskyní

například na netopýry, trilobity, přírodu a příběhy Zlatého koně či minulosti krajiny Českého krasu. Při přípravě Domu přírody Českého krasu se vycházelo z podobných již existujících návštěvnických středisek, která postupně vznikají ve významných chráněných územích. Někteří z nich jsou turistům k dispozici už více než deset let.

„Program Dům přírody jsme koncipovali podle modelu, který funguje i jinde ve světě. Domy přírody orientují návštěvníky v území, poskytují jim základní informace a zájem. Chceme představit místa nejrůznějšího charakteru, aby bylo vidět, jak je naše příroda a krajina rozmanitá. V krasových oblastech jsou už nyní otevřeny Domy přírody dva – v Českém i Moravském krasu. Rádi bychom, aby si lidé odsud odnesli, že nadzemí a podzemí jsou propojené, nikoli oddělené světy,“ vysvětluje ředitel AOPK ČR František Pelc.

Vysoutěžený dodavatel začal s demolicí předchozí staré provozní budovy a následným hloubením základů v listopadu 2020. Stavba byla zkolaudována 7. listopadu 2023. Výstavba Domu přírody Českého krasu včetně instalace expozice stála 95,5 milionu korun včetně DPH. Projekt byl podpořen z Operačního programu Životní prostředí, prostřednictvím Ministerstva životního prostředí ze státního rozpočtu a vlastních zdrojů Správy jeskyní. V podzimních a zimních měsících roku 2023 se kromě

vytváření vnitřní expozice stavěla ještě úschovna kol, odpočinkový altán a venkovní prvky doplňující expozici. Unikátní je 3D model Koněpruských jeskyní či geostezka představující horniny z širšího území Českého krasu.

Koněpruské jeskyně jsou druhými nejnavštěvovanějšími jeskyněmi ze čtrnácti veřejnosti zpřístupněných jeskyní v péči SJ ČR. Objeveny byly v roce 1950 a pro veřejnost jsou otevřeny od roku 1959 prohlídkovým okruhem dlouhým 620 metrů. Ročně je navštíveno okolo 100 tisíc lidí. Vznikly v devonských vápencích starých až 410 milionů let. Jsou vyvinuty ve třech výškových úrovních. S celkovou délkou 2050 metrů a výškovým rozpětím přes 70 metrů jsou největším jeskynním systémem Čech s bohatou krápníkovou výzdobou a mimořádně paleontologicky a archeologicky významnými výplněmi sedimentů.

Oblast Zlatého koně je mimořádnou masou devonského vápence s extrémním množstvím zachovaných fosilií, dokládajících život v devonském moři před více než 400 miliony let. „Je jednou ze stěžejních lokalit světově známého paleontologa Joachima Barranda pro jeho objevy nových druhů fosilií a zásadní vědecké dílo o českém silurském útvaru. V současnosti je to největší ložisko vysokoprocentních vápenců, které je těženo již od středověku,“ přibližuje Hromas. Část území je nyní národní přírodní památkou. ●

► Výhodnějšími podmínkami v programu LIFE motivujeme zájemce

Ministerstvo životního prostředí vyhlásilo v dubnu národní výzvu k předkládání žádostí o podporu z národních zdrojů alokovaných pro program LIFE 2024 v tématech Životní prostředí a Opatření v oblasti klimatu.

Součástí výzvy je také finanční příspěvek na přípravu a zpracování projektové dokumentace i podpora spolufinancování partnera projektu. Podpora z národní výzvy se během posledních let výrazně vyplácí. I díky ní došlo k navýšení počtu podaných žádostí do národní výzvy i do výzvy evropské.

„Nově zavádíme hned několik pozitivních změn,“ říká ministr životního prostředí Petr Hladík a pokračuje: „Pro rok 2024 počítáme s navýšením finanční podpory z 90 na 100 milionů korun. Současně jsme zvýšili podporu pro hlavního příjemce i partnery a přidali jsme i pilíř podpory pro projekty schválené v evropské výzvě 2023 v podprogramu Přechod na čistou energii. Jsme rádi, že opět můžeme české zájemce o program LIFE výrazněji motivovat. Podpora z národní výzvy je jedním z opatření, které se během posledních let výrazně osvědčilo. Došlo k navýšení počtu podaných žádostí do národní výzvy a následně i do výzvy evropské.“

Národní výzva je určena žadatelům, kteří předkládají žádost o podporu do řádných výzev unijního programu LIFE vyhlášených Evropskou komisí v roce 2024

na financování standardních akčních projektů a koordinačních a podpůrných akcí a rovněž pro projekty schválené v evropské výzvě 2023 v rámci podprogramu Přechod na čistou energii.

Vyšší příspěvek na jeden projekt: až 25 milionů korun

„Z celkové alokace 100 milionů korun je 82 milionů určeno na spolufinancování projektů, 3 miliony na přípravu projektové dokumentace a 15 milionů na spolufinancování partnera projektu,“ vysvětluje ředitel odboru finančních a dobrovolných nástrojů MŽP Tomáš Kažmierski a pokračuje: „Na přípravu projektové dokumentace k projektu může být poskytnuta podpora až 40 000 korun, mimořádně až 80 000 korun. Když bude žádost schválena Evropskou komisí ve výzvě unijního programu LIFE, může žadatel získat dokonce zvýšenou podporu na přípravu projektové dokumentace k projektu do stropu až 200 000 korun.“

Po navýšení finančních prostředků z národních zdrojů může spolufinancování projektu činit oproti loňským 20 % nově 25 % z konečných způsobilých výdajů pro-

jektu a zároveň ne více než 25 milionů korun na jeden projekt. Stejně tak spolufinancování partnera projektu může nově činit místo 20 % maximálně 25 % z konečných způsobilých výdajů projektu připadajících na partnera a zároveň ne více než 2 miliony korun na jednoho partnera.

Poskytnutí finančních prostředků je podmíněno úspěchem projektů v evropské výzvě vyhlášené Evropskou komisí a předložením projektových návrhů splňujících požadavky národní výzvy programu LIFE.

LIFE je program pro chytré hlavy

„Již řadu let financuje program LIFE nápady českých podnikatelů i představitelů malých, středních i velkých firem. Zajímavé je také pro neziskové organizace, kraje, města, vysoké školy i vědecko-výzkumné instituce, jejichž snahou je aplikovat výsledky své práce ve výrobě,“ doplňuje ministr Hladík. „S národní podporou se v současnosti realizuje například projekt zaměřený na komplexní ekologickou obnovu degradovaných a zanikajících slanisek v moravské Panonii nebo projekt zaměřený na hospodaření s vodními zdroji v návštěvnických areálech zoologických zahrad.“

Unijní program LIFE prostřednictvím projektů plní své poslání, kterým je přispět k přechodu na udržitelné, oběhové, energeticky účinné hospodářství založené na energii z obnovitelných zdrojů, jež je odolné vůči změně klimatu, a zároveň přispět k zastavení úbytku biologické rozmanitosti a k řešení degradace ekosystémů. ●

► Památkově chráněné nádraží v Jaroměři projde obnovou

Správa železnic vybrala zhotovitele rekonstrukce historické budovy v Jaroměři. Vítězná firma podala nejvýhodnější nabídku ve výši 143 896 530 korun.

Stavba zahrnuje obnovu fasády a střechy budovy, současně dojde k úpravám vnitřních dispozic. Práce začnou letos na jaře a potrvají celkem osmnáct měsíců.

Rekonstrukce kolejí a nástupiště probíhala ve stanicích v letech 2018 a 2019, dokončen je rovněž navazující přestupní terminál. Nyní přichází na řadu poměrně rozsáhlá nádražní budova z devatenáctého století. Ta je spolu se skladištěm, poštou, vodárenskou věží, výtopnou, točnou a kolejištěm kulturní památkou.

Stavbaři zrenovují fasádu a střechu, stejně tak vymění okna a dveře. Díky úpravě vnitřních dispozic dojde k rozšíření ko-

Foto: archiv Správa železnic

merčních a kancelářských prostor. Postaví se rovněž nové toalety a obnoví provoz bufetové části bývalé restaurace.

Projekt Rekonstrukce výpravní budovy v žst. Jaromeř je navržen ke spolufinan-

cování z Modernizačního fondu. Celková výše způsobilých nákladů projektu je 25 083 619 Kč, výše dotace může činit až 10 951 750 Kč. Národní financování zajišťuje Státní fond dopravní infrastruktury. ●

▶ V Rakvicích byla spuštěna **první biometanová stanice** v Jihomoravském kraji

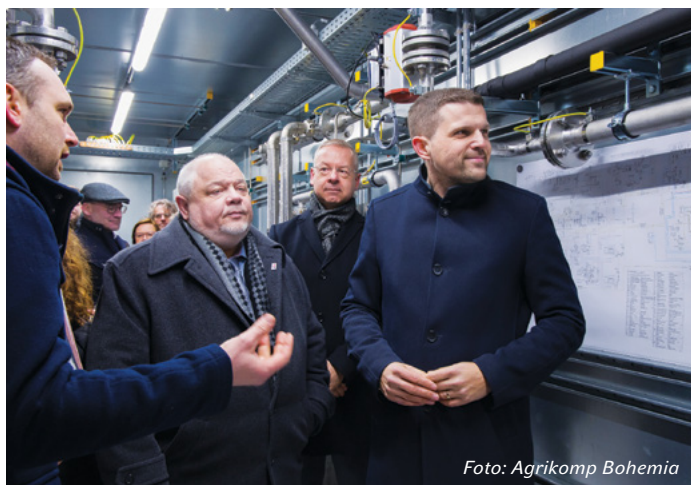

Foto: Agrikomp Bohemia

Foto: Agrikomp Bohemia

V Rakvicích v okrese Břeclav byla v březnu slavnostně připojena do distribuční sítě nová zemědělská biometanová stanice, která zpracovává odpad z rostlinné a živočišné výroby. **Předznamenává tak důležitý trend v modernizaci energetiky i zemědělství: přechod na nízkoemisní energetické zdroje lokálního původu.**

Biometan je důležitou součástí Státní energetické koncepce, protože může snížit závislost země na dováženém zemním plynu. Strategický význam této události symbolizovala i přítomnost ministrů zemědělství a životního prostředí Marka Výborného a Petra Hladíka.

Provozovatelem biometanové stanice je soukromá společnost, která se rozhodla modernizovat stávající bioplynovou stanici a rozšířit dosavadní výrobu elektřiny a tepla o výrobu biometanu a jeho vtlačení do plynárenské sítě. Předpokládaná roční výroba biometanu je 6,840 GWh, což je hodnota, která odpovídá například roční spotřebě zemního plynu v kotelně Národního divadla v roce 2017.

Generálním dodavatelem projektu se stala česká společnost, která v Česku uvádí do provozu evropsky osvědčenou technologii pro úpravu bioplynu na biometan na základě membránové separace. „Naší ambicí je pomáhat zemědělcům vytvářet nové šance pro vstup do moderního energetického hospodářství, v němž obnovitelné zdroje budou hrát klíčovou roli. Modernizace bioplynových stanic je na cestě k udržitelnosti naprosto zásadní, ruku v ruce s ní jde navýšení výroby biometanu v Česku,“ dodává za dodavatele jednatel společnosti Radek Házy.

Zatímco bioplyn obsahuje zhruba 55 procent metanu, 40 procent oxidu uhličitého a zbytek tvoří další látky, biometan obsahuje minimálně 95 procent metanu. Jeho výhodou je, že má srovnatelné vlastnosti jako zemní plyn, jenž se do republiky musí dovážet. Aniž by se musely upravovat používané

technologie, je možné biometan používat v plynových kotlích, domácích spotřebičích a v dalších zařízeních na zemní plyn. Rozvoj biometanu má přispět k naplnění cílů Vnitrostátního plánu České republiky v oblasti energetiky a klimatu, cíle Zelené dohody pro Evropu a zároveň snížit závislost na ruských fosilních palivech v souladu s plánem RE-PowerEU. V Česku má biometan potenciál nahradit nejméně deset procent spotřeby fosilního plynu.

„Biometanové stanice by se u nás zatím mohly počítat na prstech jedné ruky, a přitom chceme, aby hrály důležitou roli při odchodu od uhlí a posilování energetické soběstačnosti Česka. Naši snahou je proto podpořit vznik dalších BM stanic, v Modernizačním fondu chystáme otevření speciálních výzev právě na podporu výroby zelených plynů,“ uvedl ministr životního prostředí Petr Hladík s tím, že přestavba bioplynových stanic, kterých je u nás více než 570, na biometanové je ideálním řešením, jak snížit spotřebu zemního plynu. Ministerstvo životního prostředí v rámci Modernizačního fondu chystá nově podporu pro odpadové biometanové stanice ve výzvě Greengas. „Otevření další biometanové stanice v Česku je pro nás velmi dobrou zprávou a věříme, že s chystaným novým dotačním programem budou přibývat další stanice,“ dodal ministr Hladík.

„Zvyšování energetické soběstačnosti Česka považuji za jednu z hlavních priorit a jsem velmi rád, že sektor zemědělství může k této ambici významně přispět. Rozvoj produkce biometanu a jeho získávání ze zemědělské biomasy je z mého pohledu velmi perspektivní a může také pomoci zemědělcům diverzifikovat jejich příjmy. Jsem

proto rád, že zemědělské podniky odvážně investují nemalé peníze do výroby biometanu. A těší mě, když vidím, že se daří sladit inovativní a tradiční obory zemědělského hospodářství, aby společně přinášely užitek zemědělcům, národnímu hospodářství i našemu životnímu prostředí,“ řekl ministr zemědělství Marek Výborný.

Stanice v Rakvicích je připojena k největší české plynárenské distribuční soustavě. Jejimi plynovody se biometan dostává až ke konečnému zákazníkovi. „Ozeleňování plynu a postupné navýšování podílu biometanu je pevnou součástí naší strategie. Připojovací proces biometanových stanic, jako je ta v Rakvicích, jsme plně standardizovali. Aktuálně dodává biometan do naší sítě celkem šest výroben a podíl tohoto obnovitelného plynu se neustále zvyšuje. Měsíčně vtlačí do našich plynovodů zhruba 250 tisíc kubiků. To je ale s ohledem na potenciál Česka stále velmi málo. Česko proto nyní potřebuje nastavit funkční řešení státní podpory jak pro výrobu biometanu, tak pro jeho využití – zejména v sektoru teplárenství, průmyslu nebo dopravě,“ říká zástupce distribuční společnosti Filip Dostál.

„Český biometan může do roku 2030 nahradit 15 procent zemního plynu a pomoci dekarbonizovat průmysl, vytápění domácností i dopravu. Věřím, že tu budou stovky takovýchto zařízení a že jejich provoz i výstavbu budou zajišťovat především české firmy a českí dodavatelé,“ komentuje událost Jan Habart, předseda Českého sdružení pro biomasu CZ BIOM. ●

Foto: Agrikomp Bohemia

► V Mladé Boleslavi probíhají práce **na revitalizaci vnitrobloku na severním sídlišti**

Město Mladá Boleslav revitalizuje vnitroblok na severním sídlišti poblíž křižovatky ulic Na Radouči a Jana Palacha. **Stavební práce začaly v lednu letošního roku.**

Dokončení projektu je plánováno na duben. Na projekt „Zlepšení mikroklimatických podmínek v lokalitě Na Radouči“ získalo město částku přesahující 11 milionů korun z Norských fondů.

Město při plánování projektu vycházelo z adaptační strategie na změnu klimatu, kterou si s podporou z Norských fondů nechalo zpracovat v roce 2021. Ze získaných dat mimo jiné vyplývá, že jednou z nejzranitelnějších lokalit při vlnách sucha a horka na území katastru města je právě severní sídliště.

Projekt revitalizace vnitrobloku zahrnuje celkovou úpravu prostoru, osazení nové zeleně, vytvoření vodních prvků, dětského hřiště a dalšího mobiliáře. Vnitroblok má být díky úpravám atraktivnějším místem pro trávení volného času místních obyvatel. V celé lokalitě zároveň

Foto: archiv Město Mladá Boleslav

dojde ke snížení rizik spojených s klimatickými změnami v dalších desítkách let, což je pro klima města důležité.

„Jsme rádi, že tomuto místu vtiskneme přívětivější tvář. Jedná se o prostor, který si podobnou revitalizaci určitě zaslouží. Navíc se nám na investici podařilo vyjednat finance z externích zdrojů. Děkujeme za pod-

poru Norským fondům a Státnímu fondu životního prostředí ČR,“ řekl první náměstek primátora Jiří Bouška.

Grant z Norských fondů činí přes 9,5 milionu korun a příspěvek Státního fondu životního prostředí ČR přesahuje 1,6 milionu korun. ●

► Thomayerova nemocnice bude mít **unikátní čistírnu odpadních vod**

Zástupci Fakultní Thomayerovy nemocnice a společnosti Pražské vodovody a kanalizace představili **společný projekt nové čistírny nemocničních odpadních vod s využitím unikátních technologií, které budou poprvé použity ve zdravotnickém zařízení v Česku.**

Projekt byl finančně podpořen z Norských fondů. V areálu nemocnice se postaví zcela nové zařízení na čištění odpadních vod, které se bude skládat z různých technologií umožňujících efektivnější a účinnější odstraňování znečišťujících látek. Projekt je zaměřen na čištění specifických nemocničních odpadních vod přímo u jejich zdroje. Tyto vody mohou mít nejen infekční charakter, ale jsou také velmi zatíženy tzv. mikropolutanty, a to především farmaky, která nejsou stávajícími technologiemi na běžných čistírnách účinně odstraňována. Takové látky se pak mohou dostávat do povrchových

vod a negativně ovlivňovat i další složky životního prostředí. Odstraňování zbytků léčiv z odpadních vod je jedním z klíčových nástrojů v boji s předcházením vzniku antibiotické rezistence bakterií.

„Hlavním cílem projektu je ochrana zdrojů pitné vody. Jsme hrdí na to, že právě naše nemocnice bude průkopníkem v tak významném a ojedinělém projektu, který je zaměřen na ekologii a vůbec ochranu životního prostředí. To je pro nás velice důležité a chci ještě jednou velice poděkovat společnosti Pražské vodovody a kanalizace za to, že si vybrali jako partnera uvedeného projektu naše zařízení,“ uvedl ředitel nemocnice Zdeněk Beneš.

Stávající technologie zahrnuje mechanické předčištění, biologické čištění a dezinfekci chlórnanem sodným. Po modernizaci bude čistírna schopna odstranit z vody mikropolutanty. Využije technologii ozonu a granulovaného aktivního uhlí.

„Od modernizace si slibujeme zlepšení stavu životního prostředí, zároveň bychom ale rádi ukázali odborné i široké veřejnosti, že pokročilé čištění nemocničních odpadních vod u zdroje jejich znečištění má smysl a že je v zájmu nás všech,“ uvedl Jan Halíř, náměstek pro ekonomiku, techniku a provoz nemocnice.

Odborníci Pražských vodovodů a kanalizací budou sledovat a vyhodnocovat účinnost čištění a dále optimalizovat modernizovanou technologii. „Zavedení pokročilého odstraňování mikropolutantů do technologie nemocniční čistírny odpadních vod je unikátní záležitostí. Tímto pilotním projektem chceme ukázat cestu, po které může čistírenství kráčet v dalších letech,“ doplňuje Robert Kvaček, specialista – technolog pitných vod. ●

Když se vyprahlé betonové nádvoří školy promění v přírodní biotop s dešťovou vodou, je to malý zázrak. Učit se hrou, vše si osahat a vyzkoušet v terénu, zkoumat, pozorovat. Vidět děti nadšené a zaujaté pro probíranou látku – to je přání asi každého učitele.

BETONOVOU PLOCHU U ŠKOLY NAHRADIL BIOTOP

Foto: archiv SFZP ČR

Dešťový biotop vybudovaný při Základní škole u Říčanského lesa v Říčanech je u nás zatím relativně unikátním stanovištěm, které žákům školy ukazuje prospěšnost šetrného nakládání s dešťovou vodou. Dešťový biotop byl vybudován jako druhá etapa projektu z Operačního programu Životní prostředí s názvem Botanické centrum při Základní škole u Říčanského lesa. Do realizace se kromě města a školy zapojilo i Muzeum Říčany.

„Jako starosta jsem řešil okolí našich škol a školek. Geopark u školy na náměstí, hřiště u Bezručovky. U lesa jsme vybudovali sportovní areál, ale stále tam něco chybělo,“ říká bývalý starosta a nyní učitel Vladimír Kořen a dodává: „Když jsme začali projektovat botanické centrum, představoval jsem si ho z pohledu učitelů a dětí. Ani ve snu mne ale nenapadlo, že bych ho využíval sám jako učitel. Těd si to užívám. Je to inspirativní místo.“

Základní škola má nově pro výuku a pobyt dětí venku unikátní prostory. Například zahradu se zaměřením na bo-

taniku a dendrologii a venkovní učebnu, která je součástí arboreta s malou sbírkou domácích druhů stromů a keřů. Hřiště a zahradu doplňují fyzické modely zvětšených rostlinných struktur, například pylového zrna. Součástí prostor je i zajímavý mobiliář pro výuku fyziky, jako je

skleněný sloup s tvorbou vodního víru nebo optické prvky.

Vodu ze střeš se podařilo nasměrovat do malého mokřadu a odvést ji do okolní přírody namísto do kanalizace. Žáci se tak názorně učí, jak šetrně nakládat s dešťovou vodou. ●

ŘÍČANY, MĚSTO ŠKOL

K 1. lednu 2023 měly Říčany celkem 16 775 obyvatel. Díky atraktivnímu prostředí, zelenému pásu kolem města a vynikající dopravní dostupnosti (železniční a autobusové spojení, blízkost dálnice D1 a okruhu D0) se do Říčan mnoho let stěhují především mladé rodiny s dětmi (průměrný věk obyvatel je 40,1 roku). Velký počet dětí, které ve městě žijí, vytváří značné nároky na vzdělávací zařízení – město provozuje už šest mateřských škol (za posledních sedm let vznikly hned tři) a čtyři základní školy. Další nová budova základní školy se samostatnou tělocvičnou a novým parkem se začala budovat na podzim 2023. Dále je ve městě několik soukromých školek, dětských skupin a tří soukromé školy. Ve městě fungují dvě gymnázia a Střední odborná škola stravování. V Říčanech je možné navštěvovat také Základní uměleckou školu zřízenou městem, několik soukromých uměleckých škol a také několik jazykových škol.

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

► Geotermální projekt pokračuje, může ukázat řešení uhelným regionům

Do Litoměřic najela vrtná souprava, aby vyhloubila první dva vrty.

V zadní části bývalých Jiříkových kasáren tak začala realizace mnoho let chystaného geotermálního projektu.

Charakter projektu se postupem let měnil rukou v ruce s krácejícími legislativními změnami, možnostmi financování i potřebami společnosti. Projekt může ukázat cestu dalším, a to i s přispěním dotace z Operačního programu Spravedlivá transformace.

Práce na vyhloubení prvních dvou mělkých vrtů (550 a 200 metrů) začaly s téměř ročním zpožděním. „Řadu měsíců se nám v rámci výběrového řízení nedařilo najít dodavatele prací,“ vysvětlil manažer projektu Antonín Tým. Počet vhodných firem, odborně i technologicky dostatečně vybavených, je omezený. Vrtný sektor je navíc přetížený, což se projevuje i na počtu nabídek. Díky souvisejícím projektům financovaným z evropských fondů však přípravné práce probíhaly již během roku 2022 a nedošlo tak k zásadnímu zpoždění.

„První etapa zahrnuje dva průzkumné vrty, které poskytnou data pro návrh konstrukce a celkového počtu a hloubku hlavních vrtů, které již budou sloužit pro ukládání a jímání tepla,“ upřesňuje manažer Tým. Do těchto výzkumných prací se zapojují další týmy z Německa, Nizozemí a Belgie, kde jsou situována další centra zaměřená na geotermální výzkum. „To významně zvýší kva-

litu celkového designu a bude uplatněna celá řada inovací jak ve vrtání, tak ve vystrojení a konstrukci vrtů,“ připomíná důležitou roli mezinárodní spolupráce profesor Tomáš Fischer, ředitel centra RINGEN. Dojde tak k úspoře financí a vyšší účinnosti úložišť a nebudou se opakovat postupy, které se v jiných lokalitách neosvědčily.

Díky měřením v nově realizovaných vrtech budou získány informace o vydatnosti spodní vody a směru proudění, což je klíčové pro hloubku vrtů a jejich celkovou účinnost. „Spodní voda totiž může úložiště ochlazovat. Je proto nutné použít pro daný horizont speciální izolaci. Na druhou stranu, pokud se část vrtů použije ke chlazení například v budovách, je proudění vody přínosem,“ doplňuje Tomáš Fischer.

V rámci pokračujících prací pak bude monitorovací síť rozšířena o další geotermické a hydrogeologické vrty umístěné na okraji jednotlivých vrtných polí a také v jeho středu. Společně s již existující seismickou sítí půjde o zcela unikátní testovací lokalitu

Pokud tento projekt uspěje, mohli bychom ho v Ústeckém kraji v rámci programu Spravedlivá transformace aplikovat i na jiných místech, zejména tam, kde jsou regiony více zasaženy těžbou uhlí.

se zcela funkčními zdroji tepla s dodávkou do stávajícího systému dálkového vytápění.

Nové poznatky mají přinést dynamický rozvoj v této oblasti. „Získané informace do projektu zapojené vědecké instituce mezi sebou sdílí a vyhodnocují, což bude do budoucna velkým přínosem nejen pro Litoměřice, ale pro celou Českou republiku s přesahem do dalších zemí, kde se geotermální energie již využívá ve větším rozsahu,“ vyzdvihl význam bádání Tomáš Fischer.

Česko v oblasti geotermální energie patří zatím mezi nejméně rozvinuté země v Evropě, ačkoliv má potenciál srovnatelný s většími evropskými státy. Přichází tak o významnou možnost snížit emise skleníkových plynů a zvýšit podíl obnovitelných zdrojů energie a dosáhnout tak klimatických cílů a v neposlední řadě zvýšit vlastní energetickou bezpečnost a nezávislost. Oba představené projekty mají situaci zásadně změnit k lepšímu.

Otevírá se tak zcela nová etapa systému dálkového vytápění (CZT), se kterou souvisí i budoucí celková revitalizace CZT, u níž se předpokládá postupný přechod na nízkoteplotní síť založenou na efektivní kombinaci různých, zejména obnovitelných zdrojů energie, ale také na prediktivním řízení a regulaci, jež významně zvýší celkovou účinnost celé soustavy. „To je samozřejmě klíčové pro zachování dlouhodobě sociálně udržitelné a také dobré kvality ovzduší v Litoměřicích,“ vyzdvihl význam starosta Litoměřic Radek Löwy.

„Pokud tento projekt uspěje, mohli bychom ho v Ústeckém kraji v rámci programu Spravedlivá transformace aplikovat i na jiných místech, zejména tam, kde jsou regiony více zasaženy těžbou uhlí. Za mě je to jeden z nejlepších strategických projektů, který by měl kraj podpořit,“ uvedl hejtmán Ústeckého kraje Jan Schiller. ●

► FN Olomouc zatepluje dětskou kliniku a ubytovny. Na střechách přibude fotovoltaika

Na zateplení hned několika budov se usilovně pracuje ve Fakultní nemocnici Olomouc. Stavbaři z dodavatelských firem přidávají tepelnou izolaci na rozsáhlý objekt Dětské kliniky, na tři ubytovny v areálu a další ubytovnu, která je mimo areál nemocnice.

Nezůstane ale jen u zateplení fasády. Součástí „zeleného“ projektu, do kterého se největší zdravotnické zařízení na střední Moravě mohlo pustit i díky dotaci z Národního plánu obnovy, je také zateplení střech objektů tepelnou izolací, výměna původních oken a dveří za nové s izolačními trojskly, rekonstrukce osvět-

lení a instalace fotovoltaických elektrárn na střechy.

„Naše cíle jsou jednoduché. Tak jako u jiných nedávných stavebních projektů chceme snížit energetickou náročnost a zvýšit životnost těchto objektů, snížit spotřebu energií a provozní náklady na jejich vytápění a snížit tak množství vypouštěných emisí CO₂,“ vysvětlil vedoucí odboru investic FN Olomouc František

Valíček a připomněl, že fotovoltaické panely již slouží například na budově A (centrální modrý monoblok), Y (II. interní klinika – gastroenterologická a geriatrická), S (Ortopedická klinika), P (ambulantní pavilon Hematoonkologické kliniky) a G (Oddělení klinické alergologie a imunologie). „Energií a životní prostředí se snažíme šetřit i jinými způsoby, například stavěním budov v pasivním energetickém standardu nebo zřizováním nabíjecích stanic pro elektromobily,“ doplnil František Valíček.

Celkové výdaje projektu činí bezmála 360 milionů korun. Dotace z prostředků Národního plánu obnovy pokryje třetinu nákladů, zbývající uhradí z vlastních zdrojů FN Olomouc. Hotovo bude v příštím roce. ●

► Přírodní rezervace Kotvice dostává novou tvář

V chráněné krajinné oblasti Poodří začala v březnu rozsáhlá obnova mokřadních společenstev v přírodní rezervaci Kotvice.

Současný stav rybníků a mokřadů nevyhovuje vzácným druhům vodních ptáků, například bukáčkovi malému, motáku pochopovi či kopřivce obecné. Nekonrolovatelný pohyb vodní hladiny v době hnízdění ohrožuje kolonii racka chechtavého a potápku černokrkou. Přípravné práce začaly již na podzim, nyní se bude pokračovat v kácení a stavebních pracích na rybníčních objektech.

Klíčová je obnova vodního režimu, která není bez plánované rekonstrukce možná. Po jejím dokončení by se mohla přírodní rezervace Kotvice s okolím stát nejvýznamnějším mokřadním stanovištěm v oblasti Moravské brány pro hnízdící i migrující ptáky.

„Hráze rybníků jsou ve špatném stavu a nebrání povodňovým rozlivům řeky Odry. Ta v minulých letech rozplavila hnízdní hrázky, postupně také ubývají příbřežní porosty, kde ptáci hnízdí. Vysloužilé technické objekty neumožňují potřebnou manipulaci s vodní hladinou a zanesené strouhy brání plynulému odtoku přebytečné vody. Ostrovy na rybníce Nový zarůstají dřevinami, a mízí tak hnízdní příležitosti pro široké spektrum vodních ptáků. Přistoupili jsme proto k revitalizaci celého území, která napomůže zdejší přírodě,“ vysvětluje Ivona Knebllová z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, která území spravuje.

„Místo bude nějakou dobu připomínat velké staveniště. Během prací bude proto bohužel nezbytné uzavřít část naučné stezky Kotvice mezi Novou Horkou a bývalým železničním mostem. K přístupné části naučné stezky se návštěvníci dostanou po stávající cestě od vlakového ná-

draží ve Studénce. Na přístupových cestách do rezervace jsme proto umístili informační tabule. Víme, že oprava nebude pro lidi, kteří jsou zvyklí toto místo využívat k rekreaci, příjemná. Jedná se však o dočasný stav a máme bezpochyby stejný cíl: chceme, aby Kotvice i její okolí zůstaly i nadále místem, které poskytuje domov vzácným rostlinám a živočichům a lidem umožňuje odpočinek v přírodě,“ doplňuje Václav Osmančík z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR.

Práce povedou k obnově vzácných mokřadních ekosystémů, které jsou domovem pro hnízdící a migrující ptáky, obojživelníky a další živočichy. Opraví se poškozené rybníční hráze a technické objekty, nové bezpečnostní přelivy zajistí převedení povodňových průtoků. Pročištěním zanesených náhonů a struh se obnoví potřebný vodní režim. Nové hnízdní příležitosti pro řadu druhů ptáků vytvoří oprava rozplavených hnízdních hrázek a úprava stávajících ostrovů. Součástí projektu je i vytvoření několika tůní na loukách mezi rybníční soustavou a řekou Odrou. Na několika místech budou vysazeny nové stromy.

„Takto rozsáhlá akce se bohužel neobejde bez kácení stromů, které neumožňují opravu hrází a ostrovů. Nutnost pokácení každého jednotlivého stromu pečlivě zvažujeme, pro cenné stromy byla navržena citlivá individuální technická řešení, aby zůstaly zachovány. Prosíme návštěvníky, aby v průběhu prací dbali zvýšené opatrnosti,“ konstatuje Václav Osmančík.

Stavební práce budou ukončeny v březnu 2025. Náklady ve výši cca 63 milionů korun budou hrazeny z prostředků Národního plánu obnovy – Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny. ●

► Obce si mohou pořídit akční plány

Už pošesté otevře rezort životního prostředí výzvu na podporu Paktu starostů a primátorů pro klima a energii. Jejím cílem je podpora udržitelného rozvoje obcí, zlepšení kvality životního prostředí a života obyvatel a přispění k dosažení klimaticko-energetických závazků. V Národním programu Životní prostředí je připraveno 15 milionů korun.

Samosprávy sdružené v Paktu starostů a primátorů pro udržitelnou energii a klima si mohou požádat o dotaci až 2 miliony korun. Peníze mohou obce, dobrovolné svazky obcí či místní akční skupiny využít na zpracování akčních plánů pro udržitelnou energii a klima, organizaci místního dne pro klima a energii nebo na podporu jednoho pracovního místa na plný nebo částečný pracovní úvazek.

„Jsme rádi, že počet obcí zapojených do Paktu stoupá, aktuálně je v něm 282 obcí. Klimatická změna se týká všech úrovní, tedy i samospráv, akční plány a další opatření jim pomohou se s ní vyrovnávat,“ říká ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman.

Příjem žádostí se otevře na začátku září letošního roku a potrvá do konce února 2025 nebo do vyčerpaní alokace. Výzva je určena pro obce, dobrovolné svazky obcí a místní akční skupiny, které musí být již před podáním žádosti registrovány v oficiální databázi signatářů Paktu starostů a primátorů. Orgány místní samosprávy se do iniciativy mohou zapojit tím, že rozhodnutí ohledně účasti v Paktu schválí obecní zastupitelstvo. ●

► Evropské finance pomáhají proti suchu i povodním, shodli se eurokomisař Sinkevičius s náměstkem Levým

Asociace pro vodu ČR připravila vzdělávací projekt Malé obce a voda, který je orientován na veřejnou správu, především na starosty a zastupitele obcí, dále na technology a provozovatele zařízení pro zásobování pitnou vodou a pro čištění odpadních vod v malých obcích.

Evropský komisař pro životní prostředí Virginijus Sinkevičius se během své návštěvy Prahy setkal s náměstkem ministra životního prostředí Eduardem Levým. Společně navštívili lokalitu Loděnického potoka u Nenačovic na Berounsku. Ta je jednou z nejrozsáhlejších revitalizací na území Středočeského kraje a je financována z Operačního programu Životní prostředí 2007–2013.

„Navracení vodních toků do jejich přirozeného stavu je nekončící úkol, náprava škod na přírodě, které nám zůstaly z minulého režimu, v tomto případě ze sedmdesátých let minulého století. Revitalizace

říček, potoků nebo mokřadů pomáhá zadržovat vodu v krajině a lépe se připravit na dopady změny klimatu. Na opatření ve volné krajině je možné využít financování i ze současného Operačního programu Životní prostředí, který má pro obce, podnikatele, nevládní organizace, ale i občany celkem k dispozici téměř 5,4 miliardy korun na období 2021–2027,“ připomněl náměstek Eduard Levý.

Právě na Loděnickém potoce došlo k prodloužení vodního toku, rozvolnění a změně koryta a v návaznosti na to vzniklo několika tůní v původním korytu potoka. Díky nižšímu profilu potok méně

odvodňuje zdejší porézní půdu, což pomáhá v případě sucha. Členitější koryto také zbrzdí případnou povodňovou vlnu, která se navíc snadněji rozlije do okolní nivy. Ve výsledku to znamená zmírnění dopadů povodní na níže ležící obce. Projekt velmi účinně řeší extrémní projevy klimatické změny – suchu i povodně.

Z Operačního programu Životní prostředí 2021–2027 jsou poskytovány investice například na zakládání a obnovu přírodních blízkých vodních prvků a vegetace ve volné krajině i ve městech a obcích, posílení stability lesních porostů, protipovodňová opatření a hospodaření se srážkovou vodou. Opatření cílí například na zadržování vody prostřednictvím zpomalení odtoku nebo zachytávání srážkové vody a jejího následného využití, na budování zelených střech nebo výměnu nepropustných povrchů za propustné plochy. ●

PROJEKT V ČÍSLECH

Celkové způsobilé výdaje
1 498 309,93 Kč

Příspěvek EU
1 217 139,29 Kč

Foto: Archiv MMR, Antonín Kapraň

► OCHRANA PŘÍRODY NA VYSOČINĚ

Pod názvem Návštěvnícká infrastruktura v Kraji Vysočina se neskrývá jediný projekt, ale celá série projektů. Některé z nich byly již realizovány, další je v přípravě a některé se teprve rodí.

„Kraj Vysočina spravuje na svém území 77 přírodních rezervací, 117 přírodních památek a 85 evropsky významných lokalit soustavy Natura 2000 a může se pochlubit různými zajímavostmi ve floře i fauně,“ říká radní Kraje Vysočina pro oblast lesního a vodního hospodářství, zemědělství a životního prostředí Pavel Hájek.

V rámci několika projektů zaměřených na návštěvníckou infrastrukturu se Kraj Vysočina rozhodl mimo jiné usměrnit návštěvníky při pohybu ve zvláště chráněných územích. „Úplně prvním podnětem, který se nám podařilo dohledat, je dopis návštěvníků, a to manželů z Brna, s podnětem na doplnění stávající infrastruktury v Údolí Chlébského potoka,“ vzpomíná Pavel Hájek na počátky projektu.

Návštěvníckou infrastrukturu řeší státní správa od nepaměti

Mezi standardní podněty pro vznik projektů patří také zkušenosti a návrhy odborníků Odboru životního prostředí a zemědělství Krajského úřadu Kraje Vysočina, kteří zajišťují péči o zvláště chráněná území (přírodní památky a rezervace) a evropsky významné

lokality a navrhují řešit problémy s živelnou návštěvností, a to mimo jiné formou návštěvnícké infrastruktury. „Rada zvláště chráněných území v péči Kraje Vysočina a obzvláště těch přírodních památek a přírodních rezervací, které zajišťují zároveň územní ochranu evropsky významným lokalitám Natury 2000, je například v jarním období kvetení konikleců, bledulí, sněženek, orchidejí a dalších hodně ohrožována,

byť nezáměrně, vysokou návštěvností, například sešlapem, když v území nejsou povalové chodníčky a turisté – s ohledem na podmáčení půdy a zamokření vegetace – živelně vyslapávají cesty a ničí tím vegetaci,“ vysvětluje Pavel Hájek. Naopak mnoho jiných přírodních památek a rezervací má potenciál pro návštěvu turistů a výletníků a tento potenciál je zatím velmi málo využíván a je poměrně nedocenen. Podle Strategie rozvoje cestovního ruchu v Kraji Vysočina je návštěvnícká infrastruktura přírodních památek a rezervací jednou z aktivit k naplňování cílů a priorit kraje.

Kraj proto umístil v přírodních památkách, přírodních rezervacích a evropsky významných lokalitách napříč celým krajem

Projekty na Vysočině vycházejí především z nutnosti usměrnit návštěvníky ve zvláště chráněných územích.

Návrhy řešení jsou pak z různých zdrojů, jako jsou plány péče o zvláště chráněná území, zkušenosti a návrhy odborníků, podněty veřejnosti, návrhy a řešení střední školy SUPŠ Jihlava-Helenín, s níž kraj spolupracuje, a projektantů.

Foto: Archiv MMR, Antonín Kapraň

Foto: Archiv MMR, Antonín Kapraň

Foto: Archiv MMR, Antonín Kapraň

Foto: Archiv MMR, Antonín Kapraň

informační panely. Ty slouží k interpretaci přírodních hodnot na těchto lokalitách.

„V neposlední řadě jsou tu také podněty spolků se zájmem o ochranu přírody jako třeba podnět na ptačí pozorovatelnu od ornitologů,“ připomíná Pavel Hájek. Řešení návštěvnické infrastruktury není podle jeho slov žádný nový nápad: „Státní správa ji řeší od nepaměti.“

Kraj realizuje jeden projekt za druhým

Díky dotaci z OPŽP zajistil Kraj Vysočina realizaci projektu Návštěvnická infrastruktura v Kraji Vysočina – informační panely v PR a PP a Značení evropsky významných lokalit v Kraji Vysočina.

„Díky těmto projektům bylo na území 10 přírodních rezervací, 23 přírodních památek a 22 evropsky významných lokalit v péči Kraje Vysočina instalováno celkem 83 informačních panelů. Ty slouží k propagaci a informování veřejnosti o chráněných lokalitách na území kraje. Obsahem panelů je především interpretace předmětů jejich ochrany a dalších přírodních hodnot s uvedením ochranných podmínek,“ uvádí Pavel Hájek.

Z projektu Značení evropsky významných lokalit v Kraji Vysočina bylo dále instalováno celkem 189 prvků značení na území 22 evropsky významných lokalit. Prvky značení nesou informaci o kategorii zvláště chráněného území, to znamená označení Evropsky významná lokalita, případně kombinace Přírodní rezervace či Přírodní památka nebo Smluvně chráněné území a Evropsky významná lokalita s malým státním znakem České republiky, pokud je evropsky významná lokalita zároveň

přírodní rezervací, přírodní památkou nebo smluvně chráněným územím. Prvky značení jsou standardně umísťovány na přístupové komunikace a jiná vhodná místa při hranicích těchto území.

„Kvalitním značením zákonem chráněných přírodních lokalit plní Kraj Vysočina svou zákonnou povinnost a upozorňujeme občany a návštěvníky kraje na výjimečné lokality v jejich okolí a zároveň je informujeme o tom, čím jsou tyto lokality výjimečné,“ upozorňuje Pavel Hájek s tím, že popularizaci lokalit zajišťuje Kraj Vysočina mimo jiné i cestovatelskou a fotografickou soutěží s hodnotnými odměnami s názvem Vysočinou za přírodou. Informace o soutěži jsou dostupné na webu kraje.

Projekty realizované pod hlavičkou projektu Návštěvnická infrastruktura v Kraji Vysočina, z nichž některé zahrnovaly i více akcí, byly spolufinancovány z OPŽP v programovém období 2014–2020.

V dalším projektu s názvem Návštěvnická infrastruktura v Kraji Vysočina – umístění interaktivních prvků a lávky na území vybraných přírodních památek vyřešil kraj umístění interaktivních prvků ve formě hry pro děti v přírodních památkách v jižní části kraje, které zároveň patří k evropsky významným lokalitám soustavy Natura 2000. Díky projektu jsou nově osazeny interaktivními informačními tabulemi, což ocení zejména mladší návštěvníci. Zhotovitelem díla je v tomto případě výrobní družstvo EKOS z Brtnice.

„Informační panely seznamují návštěvníky hravou formou s přírodními hodnotami území, jsou zde uvedeny základní informace o vybraných chráněných druzích rostlin a živočichů, kteří se v této lokalitě vyskytují,“ vysvětluje Pavel Hájek.

Interaktivní prvky jsou umístěny v lokalitách Horní Mrzatec mezi obcemi Mrákotín a Lhotka, kde je předmětem ochrany společenstvo stojatých vod s nízkým obsahem živin s výskytem zejména pobřežnice jednokvěté, což je velmi vzácná vodní rostlina, skokana ostronosého a blatnice skvrnitá.

Další lokalitou je Koupaliště u Bohuslavic, jehož předmětem ochrany je čolek velký. Svě panely získalo i Rašelinné jezírko Rosička, kde je potřeba chránit malou vodní plochu s nízkým obsahem živin a s výskytem čolka velkého. Nakonec jde o Rybníky V Pouštích, kde je předmětem ochrany společenstvo stojatých vod s nízkým obsahem živin s výskytem zejména kuňky ohnivě a puchýřky útlé, opět velmi vzácné vodní rostliny.

Foto: Archiv MMR, Antonín Kapraň

V Kraji Vysočina byly z dotací OPŽP realizovány tyto projekty:

- informační panely v přírodních památkách a rezervacích (PR a PP),
- značení evropsky významných lokalit v Kraji Vysočina,
- umístění interaktivních prvků na území vybraných PP,
- vybudování lávky na území přírodní památky Pstruhovec,
- lávka a chodníky na území PR Údolí Chlébského potoka,
- ptačí pozorovatelna v PP Starý Přísecký rybník.

Podstatná část prací na realizaci probíhá formou veřejných zakázek dle pravidel OPŽP, Kraj Vysočina zadává zpracování projektové dokumentace, podává žádosti o dotaci z OPŽP a po schválení dotace řeší výběrové řízení na zhotovitele prací a pak dochází k realizaci prací vybraným zhotovitelem.

Foto: Archiv MMR, Antonín Kapraň

► Cílem jiného projektu, Ptačí pozorovatelna v přírodní památce Starý Přísecký rybník, bylo vybudování ptačí pozorovatelny v blízkosti rybníka Starý Přísecký na Jihlavsku.

Na konci roku 2022 tu Kraj Vysočina nechal vybudovat dřevěnou ptačí pozorovatelnu sloužící k environmentální výchově, vzdělávání a osvětě široké veřejnosti. „Ptačí pozorovatelna se nachází na jihozápadním okraji rybníka a je přístupná veřejnosti bez omezení po celý rok. Může tak být zajímavým cílem výletů po okolních pěších a cyklotrasách. Ptáky tady může pozorovat kdokoli kdykoliv a zároveň se můžete zaposlouchat do zvuků místní bohaté fauny. Doporučuji vzít si s sebou dalekohled,“ říká krajský radní pro oblast životního prostředí a zemědělství Pavel Hájek.

„Ptačí pozorovatelna má masivní dřevěnou konstrukci s nízkými uzavíratelnými průhledy v různé výšce, aby nebyl vidět pohyb lidí uvnitř, což přispěje k nerušenému pozorování ptáků. Krušení ptáků docházelo zejména přiblížením pozorovatelů až k okraji Starého rybníka,“ doplňuje Pavel Hájek.

Přírodní památka Starý Přísecký rybník je šestihektarovou ornitologicky významnou lokalitou, na které se pravidelně vyskytují a rozmnožují zvláště chráněné a ohrožené druhy ptáků. Hnízdí zde moták lužní a moták pochop, potápka malá a chřástal vodní,

Foto: Archiv MMR, Antonín Kapraň

daří se tu také obojživelníkům, jako jsou rosnička zelená, blatnice skvrnitá, skokan krátkonohý a skokan skřehotavý, a cenný je také výskyt měkkýše s názvem lištovka lesklá.

Ptačí pozorovatelna soustřeďuje návštěvníky pouze do jednoho místa, ze kterého lze ptáky pohodlně sledovat při hnízdění, krmení vylíhlých mláďat a stanovení jejich početnosti. Konstrukce umožňuje pozorování do tří stran pro sedící i stojící pozorovatele.

Z ještě dalšího projektu na Bystřicku s názvem Návštěvnícká infrastruktura v Kraji Vysočina - lávka a chodníky na území přírodní rezervace Údolí Chlébského potoka už byly v roce 2021 vybudovány dva povalové chodníky v místech výskytu zvláště chrá-

něné bledule jarní a poté následovala oprava jedné z lávek.

V současné době pokračuje příprava projektu na návštěvníckou infrastrukturu ve formě umístění lávek a chodníku v blízkosti evropsky významné lokality Šlapanka a Zlatý potok. Součástí přípravy tohoto projektu je zpracování projektových dokumentací, vyjednávání s vlastníky dotčených pozemků, neboť se nejedná o pozemky ve vlastnictví kraje, a získávání stanovisek, vyjádření a rozhodnutí dotčených orgánů státní správy, což je časově náročné. „Realizace projektu přispěje k usměrnění pohybu návštěvníků tak, aby nedošlo k narušení předmětů ochrany a zároveň přispělo k ochraně životního prostředí formou ekologického vzdělávání, výchovy a osvětě široké veřejnosti,“ říká Pavel Hájek. Dosud zrealizované projekty hodnotí velice kladně, a to jak z hlediska přínosu pro ochranu přírody, tak kvalitou zhotovitelů. „Projekty, alespoň dle našich poznatků v terénu, plní svoji funkci. Nejzřetelněji je to vidět na územích s instalovanými lávkami a chodníky, kde návštěvníci přestávají vyslapyvat cestičky, například mezi bledulemi, a drží se na cestě po povalovém chodníku,“ uzavírá prozatím průběh projektů v Kraji Vysočina. „Všechny turisté i příznivce přírodních krás zvou na prohlídku uvedených chráněných území,“ dodává. ●

VYSOČINOU ZA PŘÍRODOU

Foto: Archiv MMR, Antonín Kapraň

Přírodní památky a přírodní rezervace a také jejich národní kategorie, stejně jako evropsky významné lokality Natura 2000, jsou součástí dědictví Kraje Vysočina a je zajímavé a inspirativní se s nimi seznámit. Jejich návštěva je zároveň příjemnou formou aktivního odpočinku.

Informace o předmětech ochrany jsou standardně předávány v územích prostřednictvím informačních panelů. Cílem aktivity Vysočinou za přírodou je doplnit pro veřejnost stávající informace prostřednictvím mapy s příběhem, StoryMap, která je dostupná na adrese gis.kr-vysocina.cz. Mapa představuje a propaguje i turisticky méně známé chráněné lokality ve správě Kraje Vysočina a Správy CHKO Žďárské vrchy a nabízí tak návštěvníkům další zajímavé cíle vycházek a projížděk. Mapu doplňují fotografie území a textová část, která obsahuje bližší lokalizační a výčet chráněných druhů.

Pro ty, kteří si rádi hrají, jsou po návštěvě území připraveny minimálně čtyři odměny v podobě turistického vybavení, výrobků s obsahem recyklovaných materiálů nebo hry.

Na stránkách storymap je k nalezení i online formulář, ve kterém vyplníte základní kontaktní údaje a do políček vložíte selfie či foto skupiny pořízené u informační tabule. Hry se mohou v období červen 2021 – říjen 2026 zúčastnit jednotlivci, páry, rodiny i skupiny.

Představovaná území jsou většinou mimo centra civilizace a je třeba počítat s tím, že se k nim návštěvník dostane pouze pěšky nebo někdy třeba na kole. Zaparkujte proto v obci poblíž či dál a pak si užijte hezkou a někdy i docela dobrodružnou procházku spojenou s hledáním a objevováním krás zdejšího kraje.

V Kraji Vysočina je řada přírodovědecky či esteticky významných či jedinečných území, které jsou chráněny kromě jiného jako chráněné krajinné oblasti, přírodní památky a národní přírodní památky nebo přírodní rezervace a národní přírodní rezervace. Celkem je takto chráněno 206 území o rozloze představující necelých 10% výměry kraje (z toho chráněné krajinné oblasti jsou na 9% území, přírodní památky a rezervace mají pak 1% podíl území kraje), rozloha území je 65 445 hektarů. Řada těchto území má zároveň evropskou ochranu, jako evropsky významné lokality soustavy Natura 2000 (je zde 85 evropsky významných lokalit). Kraj Vysočina se stará o zachování přírodního dědictví aktivní ochranou biotopů zvláště chráněných rostlin, živočichů a geologicky významných lokalit. Kraj zajišťuje i péči o vybrané části území, kde jsou předměty ochrany závislé na extenzivním hospodaření – seči bylinných porostů, pastvě, odstraňování náletových dřevin, to vše v případech území, kde vlastníci či nájemci hospodaření nezajišťují, protože se jedná o málo přístupné či obtížně obhospodařitelné lokality. ●

Foto: Archiv MMR, Antonín Kapraň

ECHO

Obce pořídí fotovoltaické panely

Ve Žďárně chtějí fotovoltaiku umístit na střechu základní školy. Získali na ni dotaci z Operačního programu Životní prostředí. Panely chtějí instalovat ještě letos. Obec si od instalace slibuje zhruba čtyřiceti-procentní úsporu nákladů. Podobně budou postupovat také ve Velkých Opatovicích, kde připravují projekt za přibližně 7 milionů korun, rovněž podpořený z dotace. Solární panely by se mohly objevit na více městských budovách, například na bývalém učilišti. S realizací se počítá ještě letos, nejspíš ale až v zimních měsících.

Vítkov si pořídil svozové vozidlo

Město Vítkov na Opavsku pořídilo z dotace získané z Operačního programu Životní prostředí vozidlo na svoz separovaných odpadů. Vedle toho zakoupilo nádoby na tříděný odpad – papír, plast a bioodpad. Spádovou oblastí projektu je město Vítkov a jeho místní části. Pořízené nádoby budou umístěny u rodinných nebo bytových domů. Nové malé vozidlo je potřebné pro svoz odpadů z míst nedostupných pro velkou svozovou techniku městských technických služeb. Cílem projektu je snížit množství separovaného odpadu ve směsném odpadu, který je ukládán na skládku nebo ve spalovnách, a zvýšit tím materiálové využití odpadů.

Uherské Hradiště zvelebí zpevněnou plochu mezi domy

Od konce dubna do druhé poloviny srpna probíhají stavební práce v ulici Okružní v Mařaticích. Dotknou se zejména stávající zpevněné plochy mezi domy na konci ulice, kde budou vyměněny současné povrchy za vodopropustné. Bude zde vybudována komunikace, parkovací stání a odpadové hospodářství a dojde i k úpravě vjezdů a vstupů k okolním nemovitostem. Stávající plocha bude zúžena na komunikaci po obvodu a ve středu plochy budou kolmá parkovací stání a zvýšené zatravněné ostrůvky. Na zbylé části bude vybudován vjezd a vstup k okolním nemovitostem. Součástí stavby je i nové kontejnerové stání. Projekt je podpořen z dotačního programu Operační program Životní prostředí, celková cena veřejné zakázky je 4,785 milionu korun.

Operační program Životní prostředí – VYHLÁŠENÉ

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
16	Rekultivace starých skládek Vztahuje se k lokalitám starých skládek, které byly využívány ještě před platností legislativy o odpadech	18. 11. 2024	300 000 000 Kč
37	Komplexní úsporné projekty na veřejných budovách Snížení energetické náročnosti veřejných budov pro ULK, KVK, PAK, LBK, HKK, MSK, OLK a ZLK	28. 6. 2024	2 500 000 000 Kč
38	Komplexní úsporné projekty na veřejných budovách Snížení energetické náročnosti veřejných budov, platná pro STČ, PLK, JHČ, JHM a VYS	28. 6. 2024	2 500 000 000 Kč
39	Úprava lesních porostů Úprava lesních porostů směrem k přirozené struktuře a druhové skladbě za účelem posílení jejich stability	31. 7. 2024	150 000 000 Kč
41	Prevence škod způsobených šelmami a dravci Škody způsobené zvláště chráněnými druhy živočichů (vlk obecný, rys ostrovid, medvěd hnědý a ještáb lesní)	31. 8. 2024	40 000 000 Kč
51	Zpracování studií a plánů Studie systému sídelní zeleně, územní studie krajiny a plány územního systému ekologické stability	31. 7. 2024	30 000 000 Kč
52	Protipovodňová opatření Přírodě blízká a protipovodňová opatření i projekty pro retenci srážkové vody. Pro vybrané ITI aglomerace	30. 9. 2024	427 000 000 Kč
53	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova přírodě blízkých vodních a vegetačních prvků. Pro regiony ITI Olomoucké a Zlínské aglomerace	30. 9. 2024	33 000 000 Kč
54	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova přírodě blízkých vodních a vegetačních prvků. Pro regiony ITI Brněnské a Mladoboleslavské aglomerace	30. 9. 2024	173 000 000 Kč
55	Svoz a zpracování odpadu ITI projekty svozu a zpracování odpadu Hradecko-pardubické, Mladoboleslavské, Ústecko-chomutovské a Plzeňské aglomerace	30. 9. 2024	632 000 000 Kč
56	Snížení energetické náročnosti veřejných budov Revitalizace budov veřejného sektoru s úsporou energie. Pro ITI Karlovarské, Liberecko-Jablonecké, Olomoucké a Zlínské aglomerace	30. 9. 2024	237 000 000 Kč
57	Snížení energetické náročnosti veřejných budov Revitalizace budov veřejného sektoru s úsporou energie. Pro ITI Pražské metropolitní oblasti (bez hl. m. Prahy) a Českobudějovické aglom.	30. 9. 2024	236 000 000 Kč
58	Obnovitelné zdroje energie pro veřejné budovy Výstavba a rekonstrukce OZE pro veřejné budovy. V rámci ITI Ostravské, Jihlavské, Olomoucké a Zlínské aglomerace	30. 9. 2024	214 000 000 Kč
62	Chemická recyklace odpadů Budování a modernizace zařízení pro chemickou recyklaci odpadů	28. 6. 2024	200 000 000 Kč
63	Energetické úspory – gastro, průmysl a technologie ve veřejných budovách a infrastruktuře Pro Ústecký, Karlovarský, Pardubický, Liberecký, Královéhradecký, Moravskoslezský, Olomoucký a Zlínský kraj	3. 3. 2025	300 000 000 Kč
64	Energetické úspory – gastro, průmysl a technologie ve veřejných budovách a infrastruktuře Pro Středočeský, Plzeňský, Jihočeský, Jihomoravský kraj a Kraj Vysočina	3. 3. 2025	300 000 000 Kč
71	Obnova stability svahů Stabilizace a sanace extrémních svahových nestabilit vzniklých v důsledku přírodních jevů	15. 11. 2024	100 000 000 Kč
76	Prevence škod způsobených šelmami a dravci Pomoc podnikajícím chovatelům hospodářských zvířat, aby mohli zabezpečit svá stáda	31. 10. 2024	20 000 000 Kč
77	Energetické úspory ve veřejné infrastruktuře (méně rozvinuté regiony) Integrované projekty v rámci místního rozvoje CLLD realizovaného prostřednictvím MAS	12. 6. 2024	200 000 000 Kč
78	Energetické úspory ve veřejné infrastruktuře (přechodové regiony) Integrované projekty v rámci místního rozvoje CLLD realizovaného prostřednictvím MAS	12. 6. 2024	200 000 000 Kč

Operační program Životní prostředí – AOPK ČR

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
4	Podpora přírodě blízkých opatření v krajině a sídlech Vodní prvky, vegetační prvky, sídlení zeleň, eliminace negativních funkcí odvodňovacích zařízení	9. 5. 2024	500 000 000 Kč
5	Biologická rozmanitost Posilování ochrany a zachování přírody, biodiverzity a zelené infrastruktury, a to i v městských oblastech	9. 5. 2024	200 000 000 Kč
7	Podpora přizpůsobení se změně klimatu, prevence rizika katastrof a odolnosti vůči nim Podpora přírodě blízkých opatření v krajině a sídlech	7. 11. 2024	500 000 000 Kč
8	Posilování ochrany a zachování přírody, biologické rozmanitosti a zelené infrastruktury Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcennější části přírody a krajiny	7. 11. 2024	200 000 000 Kč

Operační program Životní prostředí – PLÁNOVANÉ

	Číslo výzvy a opatření	Zahájení příjmu	Alokace
65	Environmentální centra se zaměřením na změnu klimatu Komplexní projekty modernizace vzdělávacích environmentálních center	4. 9. 2024	300 000 000 Kč
66	Ochrana půdy Zavádění půdoochranných technologií	19. 6. 2024	260 000 000 Kč
67	Průzkum kontaminace životního prostředí Projekty průzkumu rozsahu znečištění horninového prostředí a rizik s ním spojených, včetně návrhu efektivního řešení	3. 7. 2024	150 000 000 Kč
68	Předcházení vzniku odpadu, svoz a jeho zpracování RE-USE centra, kompostéry, výstavba a modernizace sběrných dvorů, doplnění a zefektivnění systému odděleného sběru/svozu	28. 8. 2024	400 000 000 Kč
69	Výstavba a modernizace zařízení pro materiálové využití odpadů Výzva je zacílena na materiálové koncovky	3. 6. 2024	300 000 000 Kč
70	Podpora povodňové operativy Povodňové operativy, zvyšování povědomí obyvatel o povodňovém riziku a zvyšování resilience citlivých objektů před povodněmi	25. 9. 2024	60 000 000 Kč
72	Ekologické zátěže Sanace nejzávažněji kontaminovaných lokalit	2. 9. 2024	500 000 000 Kč
73	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova stávajících přírodě blízkých vodních a vegetačních prvků. Určena je pro méně rozvinuté regiony	4. 9. 2024	270 000 000 Kč
74	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova stávajících přírodě blízkých vodních a vegetačních prvků. Určena je pro přechodové regiony	4. 9. 2024	270 000 000 Kč
75	Preventivní opatření proti povodním a suchu Budování a modernizace komplexního systému předpovědní služby	29. 5. 2024	100 000 000 Kč

Národní program Životní prostředí

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
1/2022	Zelená stuha Obce oceněné titulem „Zelená stuha“ a „Zelená stuha ČR“ – zeleň, obnova a budování cest, rekonstrukce drobných stavebních objektů...	1. 4. 2025	21 000 000 Kč
NPO 4/2023	Adaptace ekosystémů na změnu klimatu – správci vodních toků Projekty na zadržování vody v krajině a zlepšení stavu vodních toků a niv; pro správce vodních toků	30. 6. 2024	344 000 000 Kč
NPO 5/2023	Adaptace ekosystémů na změnu klimatu – obce a kraje Revitalizace vodních toků a niv, budování tůň, obnova malých vodních nádrží a protipovodňová opatření	30. 6. 2024	414 000 000 Kč
NPO 6/2023	Využití a zpracování biologicky rozložitelného odpadu Zkapacitnění a zefektivnění systému nakládání s biologicky rozložitelnými odpady	2. 9. 2024	1 600 000 000 Kč
8/2023	Podpora obcí v národních parcích Podpora vybavenosti a infrastruktury obcí, zpracování dokumentů, informačních center a vzdělávání	28. 6. 2024	200 000 000 Kč
1/2024	Energetická osvěta a dotační poradenství Zajištění poradenství a administrativní podpora pro žadatele v rámci NZÚ Light	31. 12. 2025	400 000 000 Kč
2/2024	Pakt starostů a primátorů pro klima a energii Příjemce podpory musí být již před podáním žádosti registrován v oficiální databázi signatářů Paktu starostů a primátorů (příjem od 2. 9. 2024)	28. 2. 2025	15 000 000 Kč
3/2024	Emise ze stacionárních zdrojů Technologie ke snížení emisí těžkých kovů a pachových látek (příjem od 6. 5. 2024)	5. 5. 2025	30 000 000 Kč
4/2024	Ekologická likvidace autovraků Poskytnutí podpory za komodity odevzdané v roce 2024	6. 1. 2025 – 31. 3. 2025	50 000 000 Kč
5/2024	Výkupy pozemků ve zvláště chráněných územích Zlepšení podmínek pro praktickou péči o zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma	31. 12. 2026	95 000 000 Kč

Modernizační fond

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
ENERGov č. 1/2023	Energetická účinnost ve veřejných budovách a infrastruktuře na území hl. m. Prahy Snížení energetické náročnosti veřejných budov a obnovitelné zdroje pro veřejné budovy	28. 6. 2024	1 500 000 000 Kč
ENERGov č. 2/2023	Energ. účinnost ve veřejných budovách a infrastruktuře památkově chráněných budov Snížení energetické náročnosti veřejných budov a obnovitelné zdroje pro veřejné budovy	28. 6. 2024	2 000 000 000 Kč
RES+ 1/2024	Fotovoltaické elektrárny 10 kW – 5 MW s vlastní spotřebou Výstavba fotovoltaických elektráren do 5 MW na již existujícím odběrném místě k výrobě zelené energie pro vlastní spotřebu	31. 10. 2024	3 000 000 000 Kč
RES+ 2/2024	Fotovoltaické elektrárny s výkonem nad 1 MWp Výstavba fotovoltaických elektráren s výkonem nad 1 MWp, akumulace vyrobené elektřiny a elektrolyzéry na výrobu vodíku	10. 9. 2024	4 000 000 000 Kč
RES+ 3/2024	Fotovoltaické elektrárny na veřejných budovách Instalace fotovoltaických elektráren na veřejných budovách a další infrastruktury ve vlastnictví obce do 3 000 obyvatel	31. 10. 2024	1 000 000 000 Kč
RES+ 4/2024	Fotovoltaické elektrárny na budovách a další infrastruktury Instalace fotovoltaických elektráren na budovách a další infrastruktury – sdružené projekty	31. 10. 2024	1 000 000 000 Kč

Operační program Spravedlivá transformace

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
ÚLK / 12	Inovativní projekty oběhového hospodářství	31. 10. 2024	940 000 000 Kč
MSK / 13	Druhé kolo výzvy. Projekty třídění, dotřídování, úpravy, materiálové přeměny, chemické recyklace ostatních a nebezpečných odpadů moderními způsoby	31. 10. 2024	300 000 000 Kč
KVK / 19		31. 12. 2024	50 000 000 Kč
ÚLK / 20	Řemeslné inkubátory	31. 12. 2024	200 000 000 Kč
	Podpora vzniku řemeslných dílen		
MSK / 21		31. 12. 2024	200 000 000 Kč
KVK / 22		30. 6. 2024	40 000 000 Kč
ÚLK / 23	Koncepce a příprava projektů obnovy území	30. 6. 2024	60 000 000 Kč
	Pro žádosti na individuální projekty s cílem obnovy území		
MSK / 24		30. 6. 2024	100 000 000 Kč
KVK / 25		30. 6. 2024	60 000 000 Kč
ÚLK / 26	Příroda a krajina	30. 6. 2024	90 000 000 Kč
	Individuální projekty na obnovu přírody a krajiny		
MSK / 27		30. 6. 2024	225 000 000 Kč
KVK / 28		30. 6. 2025	60 000 000 Kč
ÚLK / 29	Obnova území – infrastruktura	30. 6. 2025	120 000 000 Kč
	Výstavba a modernizace komunikací pro cyklisty, zpřístupnění lokalit s přírodní, kulturní nebo technickou hodnotou		
MSK / 30		30. 6. 2025	275 000 000 Kč
KVK / 31		31. 12. 2024	60 000 000 Kč
ÚLK / 32	Vzdělávání ve firmách	31. 12. 2024	500 000 000 Kč
	Profesní vzdělávání a rekvalifikaci zaměstnanců ve firmách zasazených transformací		
MSK / 33		30. 6. 2026	360 000 000 Kč
Výzva I.	Úvěř transformace pro Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský kraj	31. 12. 2026	1 800 000 000 Kč
	Bezúročné úvěry Národní rozvojové banky na podporu investičních aktivit malých a středních podnikatelů		
MSK / 34	Obnova území – strategické brownfieldy	30. 6. 2025	500 000 000 Kč
	Příprava projektové dokumentace a budování technické infrastruktury pro projekty tzv. strategických brownfieldů		
KVK / 39		31. 12. 2024	220 000 000 Kč
ÚLK / 40	Obnova území – veřejné služby, kultura, sport, rekreace	31. 12. 2024	330 000 000 Kč
	Podpora veřejných služeb, kultury, sportu a rekreace		
MSK / 41		31. 12. 2024	400 000 000 Kč
MSK / 46	Filmové vouchery	30. 6. 2024	50 000 000 Kč
	Podpora výroby hraných a dokumentárních filmů (zastřešující projekt pro kraj)		
ÚLK / 51	Podpora zaměstnanosti v Ústeckém kraji	31. 5. 2024	150 000 000 Kč
	Aktivity na podporu zaměstnanosti v podnicích a podporu osob pomocí nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti		
KVK / 52	Inovativní a pilotní projekty oběhového hospodářství	6. 5. 2024	100 000 000 Kč
	Jsou podporovány inovativní a pilotní projekty oběhového hospodářství v Karlovarském kraji		

SLEDUJTE SOCIÁLNÍ SÍTĚ

STÁTNÍHO FONDU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR
A UŽ VÁM **NIC NEUNIKNE!**

X – denně nejnovější výzvy, novinky, upoutávky na akce a zprávy z oboru
LinkedIn – statistiky, krajská pracoviště, aktuální nabídky pracovních a služebních míst, zprávy a novinky
youtube.com – podrobné videonávody, spoty k zajímavým tématům, záznamy webinářů a další...

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Foto: archiv SFŽP ČR

Dolní Těšice: Výsadba stromů

V obci nechali vysadit osmasedmdesát listnatých stromů, které přispějí ke zlepšení životního prostředí a kvality ovzduší.

Podoblast podpory: 5.4 – Zlepšení funkčního stavu zeleně ve městech a obcích

Název projektu: Revitalizace obce Dolní Těšice

Kraj: Olomoucký kraj

Okres: Dolní Těšice

Příjemce podpory: obec Dolní Těšice

Ukončení projektu: prosinec 2022

Celkové způsobilé výdaje
234 555 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
234 555 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Kořenov: Nová lávka

Na turistickém hraničním přechodu Jizerka–Orle vyrostla nová lávka. Vychází z původní podoby mostu, který se zde nacházel před jeho zničením v osmdesátých letech minulého století. Od roku 2005 zde sloužila náhradní dřevěná lávka, stávající lávka je železobetonová.

Podoblast podpory: 5.5.A – Podpora v oblasti infrastruktury a vybavenosti obcí

Název projektu: Lávka přes Jizeru – Jizerka

Kraj: Liberecký

Okres: Jablonec nad Nisou

Příjemce podpory: obec Kořenov

Ukončení projektu: listopad 2021

Celkové způsobilé výdaje
5 041 979 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
3 472 938 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Čížky: Přivaděč a úprava vody

V obci vybudovali nový zdroj pitné vody včetně výtlačného řadu v délce 157 metrů a výstavby akumulace s úpravnou vody. Bylo zřízeno veřejné odběrové místo, díky kterému došlo ke zlepšení zásobování obyvatel pitnou vodou.

Podoblast podpory: 1.6 – Zdroje vody

Název projektu: Čížky – vodovodní přivaděč a úprava vody

Kraj: Jihočeský

Okres: Brno-venkov

Příjemce podpory: obec Úsuší

Ukončení projektu: březen 2023

Celkové způsobilé výdaje
3 142 719 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
2 514 175 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Rýmařov: Přírodní zahrada

Úprava a rozšíření stávající zahrady na zahradu s přírodními prvky a zkvalitnění vzdělávání žáků ve venkovním prostředí. Po úpravách zahrada poskytuje žákům zázemí pro praktickou a teoretickou výuku v oblasti EVO pomocí nových prvků.

Podoblast podpory: 6.1 – Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta

Název projektu: Přírodní zahrada pro ZŠ Jelínkova

Rýmařov

Kraj: Moravskoslezský

Okres: Bruntál

Příjemce podpory: Základní škola Rýmařov

Ukončení projektu: říjen 2023

Celkové způsobilé výdaje
568 095 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
482 880 Kč

Zakřany: Kanalizace a ČOV

Vybudování splaškové kanalizace na návsi a převedení splaškových vod pomocí čerpací stanice a výtlačku do stávající splaškové kanalizace. Intenzifikovala se nevyhovující, zastaralá a přetížená ČOV.

Prioritní osa 1, specifický cíl 1.1 – Snížit množství vypouštěného znečištění do povrchových i podzemních vod z komunálních zdrojů a vnos znečišťujících látek do povrchových a podzemních vod

Název projektu: Odkanalizování návsi a intenzifikace ČOV v obci Zakřany

Kraj: Jihomoravský

Okres: Brno-venkov

Příjemce podpory: obec Zakřany

Ukončení projektu: 31. 7. 2022

Celkové způsobilé výdaje
14 138 887 Kč

Příspěvek EU
9 013 540 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Bořitov: Protipovodňová opatření

Obec nechala instalovat lokální varovný systém a zpracovat digitalizaci povodňového plánu. Cílem je napomoci správnému posouzení povodňového nebezpečí, ochraně zdraví a majetku občanů v zájmové oblasti a zlepšení stávajícího systému povodňové ochrany.

Prioritní osa 1, specifický cíl 1.4 – Podpořit preventivní protipovodňová opatření

Název projektu: Protipovodňová opatření obce Bořitov

Kraj: Jihomoravský

Okres: Blansko

Příjemce podpory: obec Bořitov

Ukončení projektu: 17. 5. 2023

Celkové způsobilé výdaje
1 931 651 Kč

Příspěvek EU
1 352 155 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Bečov: Opatření proti šelmám

Prevence proti škodám způsobovaným vlky na stádech hospodářských zvířat. Na základě doporučených opatření došlo k zajištění pastviny před útoky velkých šelem, a to používáním košárů a instalací mobilních elektrických sítí včetně příslušenství.

Prioritní osa 4, specifický cíl 4.2 – Posílit biodiverzitu

Název projektu: Bečov – Preventivní opatření před útoky velkých šelem

Kraj: Ústecký

Okres: Most

Příjemce podpory: Jitka Slámová

Ukončení projektu: 30. 9. 2023

Celkové způsobilé výdaje
270 650 Kč

Příspěvek EU
270 650 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Hradec Králové: Energetické úspory MŠ

Snížení energetické náročnosti budovy spočívalo v zateplení obálky budovy a střechy, výměně stávajících výplní otvorů a instalaci rekuperačních jednotek.

Prioritní osa 5, specifický cíl 5.1 – Snížit energetickou náročnost veřejných budov a zvýšit využití obnovitelných zdrojů energie

Název projektu: Snížení energetické náročnosti budovy MŠ Slunečnice

Kraj: Královéhradecký

Okres: Hradec Králové

Příjemce podpory: MŠ, SZŠ a PŠ Hradec Králové

Ukončení projektu: 30. 4. 2023

Celkové způsobilé výdaje
6 995 804 Kč

Příspěvek EU
2 798 321 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

► Zelené zóny zachránily rybolov na Velkém bariérovém útesu, korálům ale pomoci nemohou

Foto: Shutterstock/marcobrivio.photography

Slavnému korálovému útesu v australských oceánských vodách lidská činnost nijak neprospívá, útes pomalu bělá a dává jasně najevo, že umírá. Aby se zachránilo, co se ještě zachránit dá, rozhodlo vedení Mořské rezervace Velkého bariérového útesu, které má ochranu tohoto přírodního skvostu na starosti, že útes rozdělí do několika zón. Zelené zóny označují místa, kde je úplně zakázán rybolov a je možné tu provozovat jen aktivity, které nic neničí. **Nezanedbatelný nárůst biodiverzity v zelených zónách potvrzuje, že zavedení těchto opatření přináší ovoce. Křehkým korálům to ale život nezachrání.**

Velký bariérový útes se táhne v dechberoucí délce 2300 kilometrů podél pobřeží australského Queenslandu a je největší soustavou korálových útesů na světě. Velká rozmanitost přírodních druhů i stanovišť, která jim tu poskytují útočiště, z něj činí jeden z nejbohatších a nejkompexnějších přírodních systémů na naší planetě.

Ovšem ochrana a péče o tak unikátní kus australského přírodního dědictví a bohatství představuje nemalou výzvu. Vedou tudy totiž hlavní trasy lodní dopravy dovážející uhlí a další zboží do stále se rozrůstajících přístavů na queenslandském pobřeží a zdraví útesu kromě toho ovlivňuje i zemědělská

činnost na pevnině, každoročně dva miliony turistů, kteří útes navštěvují, a v neposlední řadě také komerční a rekreační rybolov, které jsou pro oblast nemalým zdrojem příjmů.

Čtyřmi hlavními příčinami poškozování korálových útesů, projevujícího se běláním korálů, jsou dlouhodobě zvýšená teplota mořské vody, její zvýšená kyselost, přemnožení velkých hvězdic trnové koruny, které se živí korálovými polypy, a cyklony. Vyšší teplota vody a kyselost jsou způsobeny klimatickou změnou a skleníkovými plyny. Je pravděpodobné, že klimatické změny také zvýší frekvenci a intenzitu cyklonů. Existuje proto plán péče, který zahrnuje i strategie,

jak se postavit k dopadům, které klimatické změny na Velký bariérový útes přímo či nepřímo mají.

Co se týče občasného přemnožení hvězdic trnové koruny, považuje se za přirozený jev, i když výzkumy poukazují na to, že jejich zvýšený výskyt je také výsledkem lidské činnosti, kdy z pevniny do moře vtékají sedimenty, živiny a pesticidy coby důsledek tamějšího hospodaření. Hvězdice se zatím daří v nejvyšší možné míře z útesů odstraňovat.

Další přímou hrozbou pro zdraví útesu představuje provoz nákladní lodní dopravy a přístavů. Čas od času dojde ke ztroskotání

Foto: Shutterstock/Richard V. Van Combe

ÚTES DÁLE UMÍRÁ, ALE RYBY SE DO JEHO CHRÁNĚNÝCH ZÓN VRACEJÍ

Rozdíl od dob, kdy byl rybolov na většině území Mořské rezervace Velkého bariérového útesu povolen, je velký. Pozorovatelé zaznamenávají návrat některých dříve hojných mořských druhů. Příkladem může být pstruh korálový. Po deseti letech od vyhlášení nových zelených zón tu byl jeho výskyt 2,5krát vyšší než v zónách, kde je rybolov povolen.

Ekologický přínos zelených zón zasahuje i do ostatních oblastí rezervace. „Co se právě již zmíněného pstruha korálového týče, je 84 % rybiho plůdku narozeného v zelených zónách exportováno do zón, v nichž je možné rybařit,“ říká Mark Read ze Správy mořské rezervace Velkého korálového útesu. Kromě uspokojivého množství navrátilivších se ryb poukazuje průzkum i na to, že v zelených zónách vyrůstají větší ryby, schopné vyprodukovat více jiker. To zvyšuje množství ryb, ale i prodlužuje jejich život.

PROHLÁŠENÍ VĚDECKÉHO KONSENZU Z ROKU 2013 uvedlo, že korálový pokryv na ploše celého Velkého bariérového útesu se od roku 1985 zmenšil zhruba o polovinu. To bylo velmi alarmující zjištění, ale při zkoumání útesu se zároveň přišlo na to, že jeho severní část zůstává poměrně stabilní a příliš se nemění, a to zřejmě díky tomu, že na pevnině a v přístavech se tu nijak zvlášť nerozvíjí žádný průmysl.

ní některého z tankerů a v horším případě i k úniku paliva do chráněných vod v oblasti korálových útesů. Problém představuje i odpad produkovaný v přístavech, přičemž nakládání s ním není dosud dostatečně a uspokojivě vyřešeno.

Rozšíření zelených zón posílilo ochranu útesu, život mu ale nezachraňuje

Podle původního návrhu na zónování mořské rezervace Velkého bariérového útesu byly na 4,5 % korálových útesů vyhlášeny zelené zóny, v nichž platí úplný zákaz rybolovu jak rekreačního, tak komerčního. Poté se ale správci rezervace usnesli, že taková plocha k tomu, aby byla zachráněna a ochráněna biodiverzita Velkého bariérového útesu coby celku, nestačí. A tak vznikl nový plán zónování, vycházející ze sebraných vzorků a dat jednotlivých habitatů v původně navrhovaných zelených zónách. Roku 2004 vešlo v platnost takové dělení Mořské rezervace Velkého bariérového útesu, kde zelené zóny pokrývají celých 33 % oblasti.

Byly navrženy s ohledem na ochranu jedinečného ekologického systému zdejších korálových útesů, ovšem při zachování potřebného objemu turistického ruchu i komerčního rybolovu v některých jejích částech. Jasně a detailně bylo definováno využití konkrétních oblastí rezervace s ohledem na stupně jejich ochrany.

Zóny na území rezervace jsou označeny barevnými kódy od světlemodré po růžovou, přičemž zelená, „bezrybolovná“ zóna je druhá nejvíce omezující. Vstoupit do ní může kdokoliv, ale jen pokud tak činí za účelem plavby, šnorchlování a plavání. Jakákoli forma rybolovu, například harpunování, tu není bez patřičného povolení možná. Výzkum je možný i bez povolení, záleží ale na způsobu odebírání a množství vzorků určených ke zkoumání.

Navzdory těmto nemalým revitalizačním opatřením, která přinesla záchranu některých vzácných druhů, ale útes nadále chřadne a život korálů postupně vyhasíná. Hlavní příčinou je klimatická změna, v jejímž důsledku se zhoršila kvalita vody natolik, že koráli bělají a umírají. Náprava této ekologické tragédie ovšem vyžaduje komplexnější, globálnější řešení než vyhlášení ochranných zón v rezervaci. ●

V roce 1975 byla smlouvou o mořské rezervaci Velkého bariérového útesu ustavena Oblast Velkého bariérového útesu o rozloze 344 000 čtverečních kilometrů.

O šest let později, v roce 1981, pak byla zanesena na Seznam světového dědictví a zahrnuje veškerou vodní plochu i ostrovy útesu od nejnižší hranice odlivu na queenslandském pobřeží směrem do moře. V celé Oblasti Velkého bariérového útesu jsou od roku 1999 zakázány provádění veškerých vrtů a těžba jakýchkoli minerálů.

Foto: Shutterstock/Kilomeaters

► Jak můžeme pěstovat bavlnu?

O negativních dopadech, jaké má pěstování bavlny na životní prostředí, bylo napsáno mnoho. **Kritika se většinou týká používání velkého množství syntetických hnojiv a pesticidů a záplav způsobených erozí narušenou půdou bavlníkových plantáží.** V oděvnictví je ale bavlna přesto hned po polyesteru druhým nejoblíbenějším textilním vláknem. Hledat a nalézt trvale udržitelná řešení současných pěstitelských postupů je proto ekonomickou i environmentální nezbytností.

Většina debat ohledně „trvale udržitelné bavlny“ se soustřeďuje na biobavlnu, která tvoří pouhé 1 % celkové světové produkce. Často pronášené přání „kž by tak více farmářů pěstovalo bio“ totiž přehlídí to, co je dáno vývojem populace v posledních dekádách a co je ve vztahu k němu možné podniknout na světových polích.

Až 99 % bavlny nepěstované ekologicky je produkováno konvenčními způsoby hospodaření, které vycházejí z industrializace zemědělství na počátku dvacátého století. Od těch dob vynález syntetických hnojiv a chemických pesticidů umožnily raketový nárůst globální produkce potravin i textilních vláken. Na počátku toho všeho naše půda živila a šatila populaci o méně než dvou miliardách lidí. Dnešní zemědělství produkuje ještě více, než je doporučený kalorický příjem, pro více než osm miliard

Nejvíce textilu vyrobeného na světě představují se 64 % syntetická vlákna, jejichž vstupní surovinou pro výrobu jsou fosilní paliva. Bavlna je hned na druhém místě.

lidí, jejichž počet exponenciálně roste, a rovněž dodává 25 % z celkového počtu textilních vláken – vlny a bavlny, které na planetě vyrobíme.

Dosáhnout dnešního objemu produkce je možné právě díky použití nejrůznějších syntetických vstupů, včetně hnojiv a pesticidů, a geneticky modifikovaných semen, jež urychlují růstový proces a ochraňují úrodu po celou dobu až do sklizně, která pak zásobuje světové trhy. Zemědělství, ať už provozované za účelem produkce potravin, či textilních vláken, poskytuje živobytí farmářům, jejichž výdělek je úměrně odvislý od množství, které vypěstují.

Vědecké důkazy ruku v ruce s převahou konvenčního způsobu hospodaření potvrzují, že geneticky upravované osivo společně se syntetickými vstupy sice zvyšují objem úrody, ale že to má své dopady jak

Je jasné, že konvenční zemědělské metody s dopady v podobě kontaminované půdy i vodních zdrojů, vzrůstající epidemie lidské obezity a rezistence vůči antibiotikům už nebude možné praktikovat příliš dlouho.

v environmentální, tak v sociální rovině. A že je musíme brát v úvahu při srovnávání s jinými způsoby zemědělského hospodaření včetně ekologického.

Konvenčně versus ekologicky versus regenerativně

Podle zdrojů Mezinárodního bavlnářského výboru je výtěžnost ekologicky pěstované bavlny dvakrát menší než bavlny vypěstované konvenčně. Ekologicky pěstovaná bavlna navíc čelí dalším výzvám. Patří k nim nedostatek vhodného osiva a sadby, komplikovaný a nedostatečný přístup k ekologickým preparátům, sporé vědecké studie, nepředvídatelný pohyb výkupních cen sklizené suroviny a nízká úroda během dvouaž tříletého tranzitního období při přechodu z konvenčního na ekologické pěstování. Celou věc dále komplikují úmorné certifikační procesy, náročné požadavky na vysledovatelnost původu produktu i nebezpečí kontaminace geneticky upravenými plodinami pěstovanými v okolí.

Další komplikací při ekologickém pěstování bavlny může být i skutečnost, že farmáři bavlnu často střídají s jinými (potravinovými) plodinami, jejichž pěstování pak ekologický režim významně omezuje tím, že i v jejich případě dochází ke snížení objemu úrody a tím potažmo i výdělků pro pěstitele. To může být pro mnohé farmáře likvidační. Ačkoliv se tedy ekologické pěstování bavlny jeví jako jediné rozumné, je v mnoha ohledech natolik limitující, že vlastně není možné uvést ho do praxe. Zbývá zřejmě jediné: zaměřit pozornost ne

na zvyšování onoho 1% biobavlny, ale přehodnocení způsobu pěstování těch zbývajících 99%.

Odpovědí pro většinu pěstované světové bavlny by mohlo být v posledních letech čím dál populárnější regenerativní zemědělství. Opírá se o jiné pilíře než ekologické zemědělství a vykazuje velmi dobré výsledky.

Ekologické zemědělství je holistickým přístupem, který udržuje a zvyšuje zdraví půdy s ohledem na biologické cykly. Toho dosahuje aplikováním agronomických, biologických a mechanických postupů namísto vpravování syntetik do půdy, odmítá chemické pesticidy, syntetická hnojiva i geneticky modifikované plodiny a klade důraz na zodpovědné využívání energií a přírodních zdrojů.

Regenerativní zemědělství je také holistickým přístupem, který klade důraz na propojení zemědělských systémů s širšími ekologickými systémy. Regenerativní zemědělství je spíše konceptem než přísným souborem pravidel a požadavků. Odkazuje na pět všeobecně uznávaných principů, jako je neustálý pokryv půdy, nenarušování půdních struktur bezorebným hospodařením a s tím související celoroční ponechávání kořenů v půdě, zvyšování rozmanitosti pěstovaných plodin a začlenění pastvy dobytka do pěstebního systému. Regenerativní zemědělství tím cílí na zlepšování kvality půdy a biodiverzity, zatímco souběžně s tím získává vydatnou úrodu. Zásadním rozdílem je, že regenerativní zemědělství neodmítá používání syntetických a geneticky modifikovaných vstupů, ale namísto toho se snaží o jejich využívání s cílem optimalizovat rovnováhu mezi zdravím půdy a nejvyšším možným dosažitelným objemem úrody.

Efektivitu regenerativního zemědělství nelze zatím podložit dostatečnými vědeckými studiemi, nicméně počáteční výzkumy naznačují, že by mohlo přinášet vyšší objem i kvalitu úrody než zemědělství konvenční. Je tomu tak i v případě bavlny, kdy její pěstitelé vykazují lepší zisky v případě zavedení regenerativních pěstebních postupů. Je tedy možné, že zatímco ekologické zemědělství je limitováno tím, že pro příliš nízké výnosy nezvládne uživit a ošatit globální populaci, regenerativní zemědělství by mohlo být řešením nejen pro oněch 99% pěstované bavlny. ●

ECHO

Vohančice mají protierozní val

Ve Vohančicích v Jihomoravském kraji dokončili protierozní val pod označením Val II. Obec tak navázala na předchozí práce, kdy nechala vybudovat dva jiné valy. Terénní a vegetační úpravy povedou ke zmírnění půdní eroze a ke zlepšení retenční schopnosti krajiny. Dalším přínosem je obnova a vytvoření nových přírodních společenstev. Na území jsou kvůli výrazně teplému klimatu a nedostatku srážek odnášeny svrchní úrodné vrstvy ornice a srážková voda odtéká z území v přívalech. „I malá obec dokáže bojovat se změnou klimatu a zadržet alespoň trochu vody v krajině,“ uvedl starosta obce Petr Blahák. Val II byl podpořen z Norských fondů.

Potravinová banka v Karlovarském kraji má nový sklad

Nový sklad Potravinové banky se nachází v Královském Poříčí na Sokolovsku. Je větší než ten, který dosud banka využívala. Nové skladovací prostory vznikly v objektu bývalé jídelny střední školy. Budovu banka koupila od města, rekonstrukce trvala tři roky. S financováním pomohla dotace z Operačního programu Životní prostředí. První zboží do nových prostor zaměstnanci zavázeli už při jarní potravinové sbírce. Potravinové banky hrají dnes stále důležitější roli v předcházení vzniku odpadů, neboť distribuují potraviny, které by často skončily v popelnicích.

Nový Jičín revitalizuje bytový dům

Město Nový Jičín začalo s revitalizací bytového domu na ulici Hřbitovní. Cílem projektu je snížit energetickou náročnost budovy, dosáhnout finanční úspory za odběr tepelné energie, ale také zhodnotit budovu, zvýšit komfort bydlení a zlepšit její vizuální vzhled, což naplňuje strategický plán rozvoje města. Stavební práce by měly trvat nejdéle do září letošního roku. Město se zapojilo do programu Ministerstva životního prostředí Nová zelená úsporám. Výsledkem je přijetí žádosti o dotaci na realizaci projektu Energetické úspory bytového domu. Stavební práce by měly trvat nejdéle do září letošního roku. Předpokládané náklady jsou 6,6 milionu korun včetně DPH.

Čísla mluví za vše

Indie je světovou jedničkou, co se týče rozlohy půdy, na které pěstuje bavlnu. Oproti Číně, která pěstuje bavlnu na druhé největší rozloze na světě, je plocha indických bavlníkových plantáží čtyřnásobná. Největším producentem bavlněného plátna je ale Čína, jejíž bavlna je většinou vypěstována konvenčně, zatímco Indie se nenachází ani v první desítce. Naopak Indie je největším producentem biobavlny na světě – připisuje si více než polovinu světové produkce. Tato čísla jasně poukazují na signifikantní rozdíl mezi objemem úrody konvenčně a ekologicky vypěstované bavlny.

Byli jsme

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: CEFC Research s.r.o.

Stavební veletrh v Brně

K tradičním účastníkům Stavebního veletrhu v Brně se – také již tradičně – připojil Státní fond životního prostředí ČR. V letošním roce jsme představili zejména nabídku dotačních titulů z programu Nová zelená úsporám. Poradili jsme také, na jaká opatření můžete žádat finanční podporu, jak správně podat žádost o dotaci a jakých chyb se naopak vyvarovat.

Pozvánky

SEMINÁŘE

Semináře a přednášky k programu Nová zelená úsporám

Přijedeme vám představit novinky v oblasti dotací na úsporné a ekologické bydlení. Poradíme vám, jaká opatření jsou pro váš dům vhodná i jak o dotační podporu zažádat.

Semináře se konají ve spolupráci se samosprávami krajů, měst a obcí. Společně s našimi specialisty se zaměříme na novou etapu programu Nová zelená úsporám. Řekneme vám více o možnostech podpory výstavby či rekonstrukce budov, instalace fotovoltaických systémů, výměny zdrojů vytápění, hospodaření s vodou nebo třeba budování zelených střech. Zjistíte, za jakých podmínek máte nárok na čerpání dotací předem v programu Oprav dům po babičce. Naši odborníci poradí i majitelům bytových domů, jak odblokovat nesouhlas vlastníků bytů či družstevních podílů s nákladnými renovacemi. Zeptejte se nás, jak vám můžeme pomoci bydlet lépe. Vaše dotazy rádi zodpovíme i na individuálních konzultacích.

Termíny seminářů a přednášek sledujte webu sfzp.cz.

Státní fond životního prostředí ČR pořádá ve spolupráci s obcemi a kraji **semináře pro občany po celé České republice**, na kterých informuje o aktuální nabídce dotací. **Pokud máte zájem** a chtěli byste seminář pro alespoň 25 zájemců uspořádat i ve své obci či městě, vyplňte prosím krátký dotazník, který najdete na webu a zašlete jej na seminare@sfzp.cz.

KONFERENCE

Pro moderní Česko – setkání plná nové energie

16. 5. 2024, 17:30 – 17. 5. 2024, 13:00 / Pardubice, Multifunkční sál budovy SILA, Automatické mlýny a Společenský sál Magistrátu města Pardubic, Pernštýnské nám. 1

Talk show a konference plná nové energie pro moderní Česko o dopadech měnícího se klimatu a o možnostech, jak se změnám účinně bránit pomocí moderní energetiky.

Diskuse a následná konference za účasti ministra životního prostředí Petra Hladíka a ředitele Státního fondu životního prostředí ČR Petra Valdmana se zaměří na rozvoj udržitelné a k přírodě šetrné energetiky, na domácí solární elektrárny i ekomobilitu a představí možnosti finanční podpory z Modernizačního fondu a z programu pro rodinné a bytové domy Nová zelená úsporám.

Účast na talk show i konferenci je zdarma po předchozí registraci.

Inovace v ochraně životního prostředí

4.–5. června 2024 / Spojka Events, Praha 8-Karlín

Zajímáte se o inovativní postupy v ochraně životního prostředí? Nepropáste dvoudenní odbornou konferenci, kterou pro vás připravujeme v rámci programu „Životní prostředí, ekosystémy a změna klimatu“, podporovaného z Norských fondů. Těšit se můžete na vystoupení odborníků, kteří vám představí příklady dobré praxe z České republiky i ze zahraničí. Společně se podíváme například za ornitology z ptačího parku Kosteliska, posvítíme si na kalamitní stavy komárů a představíme si nové technologie pro čištění vod. Účast na akci je po předchozí registraci zdarma.

Přihlašování probíhá do vyčerpání kapacity konference.